

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje ve volbách do PS
PČR 2013

Bakalářská diplomová práce

Martin Sedláček

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Tomáš Lebeda Ph.D.

Olomouc 2015

V Olomouci 24. 6. 2015 Martin Sedláček

Doc. PhDr. Tomáši Lebedovi Ph.D.

Obsah

Úvod	5
1. Agregovaná data a rizika spojená s jejich výzkumem. Teorie volebního chování a volební chování v českém kontextu	9
1.1. . Agregovaná data a rizika spojená s jejich výzkumem.....	9
1.2. Teorie volebního chování	10
1.3. Volební chová4í v českém kontextu.....	12
1.3.1. Volební účast	12
1.3.2. Stranická identifikace	13
1.3.3. Rozdělení voličů na základě příslušnosti k sociální třídě.....	14
1.3.4. Generace, věk, náboženství a genderové rozdělení.....	16
Shrnutí	17
2. Charakteristika Moravskoslezského kraje.....	19
3. Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje.....	21
3.1. Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje a České republiky.....	22
Shrnutí	29
3.2. Analýza volebního chování obyvatel okresů Ostrava-město a Bruntál.....	30
Shrnutí	36
Závěr.....	37
Literatura a prameny.....	41
Seznam zkratek.....	46
Abstrakt	47
Abstract.....	47

Úvod

Od roku 1992, kdy proběhly první volby do Poslanecké sněmovny (PS) ještě v rámci Československa, se toho mnoho změnilo. Česká republika (ČR) se osamostatnila a na jejím území se od roku 1996 do roku 2013 uskutečnilo šest volebních klání o křesla v PS. Průběh voleb upravuje volební zákon, jenž prošel v minulosti mnoha úpravami. Tyto úpravy se týkaly například volební klauzule, metody přerozdělování hlasů, preferenčního hlasování nebo volebních okrsků. V roce 2000 vzniklo 14 krajských zastupitelstev, což se projevilo o dva roky později také ve volebním zákoně, podle jehož novely vzniklo 14 volebních krajů, jenž kopírují hranice tzv. vyšších územně samosprávních celků. Tato změna volebního zákona je značně důležitá pro tuto práci, jelikož jedním z nově vzniklých krajů byl také Ostravský kraj, který byl později přejmenován na kraj Moravskoslezský (MS). Práce „Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje“ je případovou studií, jejímž cílem je zjistit rozdíly ve volebním chování voličů v MS kraji v porovnání s voliči v rámci celé ČR, a také rozdíly volebního chování mezi voliči okresů Ostrava–město a Bruntál, jež jsou součástí MS kraje. Důvodem výběru voleb do PS ČR 2013 je skutečnost, že se jedná o volby prvního řádu a jsou tedy všeobecně nejsledovanějšími volbami v naší zemi. Volby, které se konaly v roce 2013, jsou zatím poslední volby do PS, které do tohoto okamžiku proběhly, jedná se tedy o téma aktuální a nebylo předmětem takového množství výzkumů, kterému byly dozajista podrobeny volby předešlé. Dále je potřeba připomenout, že tato práce se zabývá primárně MS krajem, který není předmětem mnoha výzkumů podobného typu. Důvodem, proč v práci nebylo možné analyzovat všechny dosud uskutečněné volby do PS, je zejména obtížnost nashromáždit data potřebná k analýze a také rozsah této práce. Cílem práce je zkoumat proměnné, které ukazují odlišnosti v chování moravskoslezských voličů ve srovnání s voliči celé ČR.

Toto téma jsem zvolil hlavně z toho důvodu, že volební chování obyvatel MS kraje je v porovnání se zbytkem ČR z mého pohledu dost specifické a ovlivněno mnoha vnějšími faktory. Tento kraj se mi také zdá v politologických výzkumech dost opomíjen. V neposlední řadě byl můj výběr ovlivněn skutečností, že z tohoto kraje pocházím a o danou problematiku se zajímám.

Analýza volebního chování obyvatel MS kraje vychází z datového souboru Tomáše Lebedy, jehož součástí jsou regionálně agregovaná data obsahující výsledky z voleb do PS 2013 a data ze sčítání lidu z roku 2011. V tomto souboru se nachází 6366 obcí celé ČR, z nichž 322 spadá pod MS kraj. Proměnné, které jsou součástí tohoto výzkumu a ovlivňují volbu níže zmíněných stran, jsou rozděleny do čtyř kategorií, a to na základě různých

definičních znaků. Mezi tyto kategorie patří míra dosaženého vzdělání (tři skupiny: voliči bez vzdělání, se základním vzděláním nebo se středním vzděláním bez maturity, a voliči mající maturitní, vyšší nebo vysokoškolské vzdělání), socio-ekonomické postavení (šest skupin: voliči bez zaměstnání, voliči samostatně výdělečně činní, voliči pracující ve statusu zaměstnance, voliči v penzi, voliči hledající první zaměstnání a ekonomicky aktivní voliči), religiozita (dvě skupiny: voliči hlásící se k římskokatolické církvi a voliči hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti) a bydliště (jedna skupina: voliči narození v obci obvyklého bydliště) Tyto proměnné jsou korelovány s volebními výsledky České strany sociálně demokratické (ČSSD), ANO 2011, Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM), TOP 09, Občanské demokratické strany (ODS), Úsvitu přímé demokracie Tomia Okamury (Úsvit) a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL).

Tato analýza vychází primárně ze vzájemné korelace jednotlivých proměnných, které jsou součástí výše uvedeného datového souboru. K zjištění hodnot korelačních koeficientů je použita Pearsonova metoda, díky které je možné zkoumat sílu jednotlivých vztahů, a dále pomoci těchto korelací analyzovat souvislosti mezi jednotlivými proměnnými. Práce je tedy kvantitativním výzkumem, jehož cílem je odpovědět na níže uvedené výzkumné otázky:

- *Jak se od sebe liší volební podpora ČSSD v MS kraji a ČR?*
- *Jak se od sebe liší volební podpora ANO v MS kraji a ČR?*
- *Jak se od sebe liší volební zisky jednotlivých stran v okresech Ostrava-město a Bruntál?*

Práce je rozdělena do tří hlavních kapitol, kdy první je teoretická, druhá o stavu poznání a třetí analytická. První kapitola začíná popisem agregovaných dat a riziky, jenž jsou spojena s jejich výzkumem. V druhé části první kapitoly je popsána teorie volebního chování. Následuje popis volebního chování obyvatel naší země po roce 1989, kdy toto chování je podloženo volební účastí, stranickou identifikací, sociálními třídami, náboženstvím nebo generačním, věkovým a genderovým rozdělením. V této kapitole je poukázáno pouze na volební chování voličů ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL, tedy stran, které patří historicky k nejstabilnějším a nejsilnějším subjektům českého stranického systému. Ve druhé kapitole je primárním cílem se seznámit s MS krajem a to zejména s jeho socioekonomickou situací, ale také se základními fakty, které je vzhledem k charakteru této práce důležité zmínit. Snahou je

zdůraznit hlavní problémy tohoto kraje, spojené zejména s vysokou mírou nezaměstnanosti. Třetí kapitola je věnována samotné analýze. Tato analýza je ve své první části zaměřena na rozdíly mezi volebním chováním občanů MS kraje v porovnání s občany celé ČR. V její druhé části se řeší rozdílnost volebního chování občanů okresu Ostrava–město v porovnání s občany okresu Bruntál. V závěru jsou zodpovězeny předem stanovené výzkumné otázky.

Vzhledem k tomu, že cílem této práce je výzkum volebního chování, je důležité představit publikace, zabývající se touto problematikou. K napsání úvodní části první kapitoly, popisující význam agregovaných dat a rizika spojená s výzkumem těchto dat, byly stěžejní práce, které vytvořil Tomáš Kostecký ve spolupráci se svými kolegy. K těmto pracím patří například článek „Prostorový kontext volebního chování – jak působí lokální a regionální prostředí na rozhodování voličů“, na kterém se podílel Josef Bernard. Dalším článkem, na jehož vzniku se vedle Tomáše Kosteckého a Josefa Bernarda zasloužil také Martin Šimon, se nazývá „Existují prostorové kontextové vlivy na volební chování i v relativně nacionalizovaném stranickém systému? Příklad Česka“. Informace týkající se agregovaných dat jsem také čerpal z odborné stati „Výběrová šetření a analýza agregátních dat – diskuze na téma použitelnosti různých typů přístupů v komparativních analýzách politického chování“, jež vznikla ve spolupráci Tomáše Kosteckého a Daniela Čermáka. K napsání druhé části první kapitoly byly informace čerpány z knih jak českých, tak i zahraničních autorů. Mezi tato díla patří „Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior“ od autorky Pippa Norris, „The American Voter“ od Anguse Campbella a „The European Voter“ od Jacquese Thomassena, kdy všechny tyto knihy se zabývají zejména teoriemi volební účasti. K vysvětlení toho, jak vypadá volební chování občanů ČR z historického hlediska, byly stěžejní zejména publikace, které napsal nebo se na nich podílel Lukáš Linek. Mezi tato díla patří „Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010“, jež Lukáš Linek napsal ve spolupráci s Patem Lyonsem. Dále je to kniha „Kam se ztratili voliči? Vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990 – 2010“, napsaná samotným Lukášem Linkem a publikace „Voliči a volby 2006“, na které se vedle Linka podíleli například Tomáš Lebeda, Pat Lyons nebo Klára Vlachová. Struktura těchto knih je podobná, avšak každá z nich se zabývá trochu odlišnými tématy, které se týkají volebního chování českých voličů. První dvě výše zmíněné publikace českých autorů se nezabývají pouze ČR, ale přinášejí také teoretické poznatky zahraničních kolegů. Z první zmíněné knihy, zabývající se volebním chováním občanů ČR, byly čerpány informace týkající se stranické identifikace a jednotlivých konfliktních linií, jako jsou například věk, náboženství, sociální třída nebo příslušnost k jednotlivým generacím. Název

druhého díla napovídá, že bylo klíčové k vysvětlení problematiky volební účasti. Posledně jmenovaná publikace je rozdělena do několika kapitol, kdy každá byla vytvořena jiným autorem. Pro tuto práci byla klíčová kapitola napsaná Klárou Vlachovou a Blankou Řehákovou, zaměřující se na sociální třídy a jejich vliv na volební chování. Dále je třeba zmínit kapitolu *Povaha a zdroje stranické identifikace*, která vznikla ze spolupráce Lukáše Linka a Pata Lyonse. Publikace „Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje“ od Libora Hrušky byla důležitá, jak ostatně název knihy napovídá, pro napsání té části práce, jež se zabývá charakteristikou MS kraje.

Zdrojem informací byly také odborné stati, ze kterých je nezbytné zmínit například články „Sociální a demografický profil voličského zázemí českých politických stran“ od Daniela Kunštáta, „Restrifikace české politiky. Vývoj třídně podmíněného volebního chování v České republice v letech 1992–2010“ od Petra Matějů a Michaela Smithe nebo „Stratifikace, zaměstnanecký sektor a volební chování“ od Kláry Vlachové. Tyto odborné články nejsou zdaleka pouze „doplňkovými“ zdroji, ale mají totožný význam, jako výše zmíněné publikace. Je na místě zmínit se, že k psaní této práce byly využity také zdroje nalezené na internetu, a to zejména při psaní kapitoly o MS kraji.

Česká politologie se volebnímu chování zajisté věnuje v dostatečné míře, avšak mnoho článků a knih se zabývá až příliš teoretickým výkladem, což ubírá prostor samotnému výzkumu české scény. Jak již bylo zmíněno, volebnímu chování voličů bylo věnováno v minulosti mnoho prostoru, ale mnoho výzkumů je již zastaralých, což je vzhledem k charakteru této práce dost podstatný problém, a tak výběr zdrojů musel zahrnovat ty nejaktuálnější publikace a články.

1. Agregovaná data a rizika spojená s jejich výzkumem. Teorie volebního chování a volební chování v českém kontextu

1.1. . Agregovaná data a rizika spojená s jejich výzkumem

Pro výzkum volebního chování je možné použít dvě zcela odlišné metody: analýzu agregátních dat (statistiky z voleb a sčítání lidu) nebo analýzu sociologických výběrových šetření (data získána na individuální úrovni). (Kostecký, Čermák 2003: 531) Studie založené na výzkumu agregátních dat se v první polovině 20. století těšily obrovské oblibě, jelikož žádná jiná data nebyla k dispozici. S vývojem v oblasti výběrových šetření a objevením možných rizik spojených s výzkumem agregátních dat nastal pomalý ústup od užívání této metodologické tradice (Tamtéž: 532) Výhodou výzkumů pracujících s výběrovým dotazovacím šetřením je především schopnost získat informace o jednotlivci nebo například o nějaké konkrétní organizaci. (Krejčí 2011) Schopnost relativně přesně analyzovat chování jedince tak v minulosti podpořilo přesvědčení, že výběrová šetření jsou pro výzkumné práce vhodnější než agregátní data. (Kostecký, Čermák 2003: 532)

Výzkum, jehož základem jsou agregátní data, s sebou nese řadu rizik, kdy tím největším je tzv. ekologická chyba. Problém ekologické chyby spočívá v tom, že v jednom případě jsou zkoumány korelace založené na jednotlivých individuích, ale v druhém případě je předmětem výzkumu skupina individuí (obce, okresy, kraje, státy). (Čermák 2010) Statistický vztah se tak může na obou úrovních lišit, a právě zde vzniká ekologická chyba. (Kostecký, Čermák 2003: 532) „*Ekologické zkreslení tedy nastane tehdy, když z ukazatelů agregovaných za celou populaci usuzujeme na vlastnosti jednotlivých individuí a dojdeme k chybným závěrům.*“ (Čermák 2010) Fakt, že zjištěné výsledky nelze zobecnit na další úrovně agregace je problém, který se doposud nepodařilo žádným způsobem úspěšně vyřešit. Jednou z možností je konfrontovat výsledky souvislostí v agregovaných datech a výsledky dosažené na individuální úrovni. (Kostecký et. al 2014: 242) Mezi další rizika, se kterými je při práci s agregátními daty nutno počítat, je samotná dostupnost dat. Analýzy jsou často závislé na sčítání lidu nebo jiném druhu oficiálních statistik, ve kterých ale nejsou obsažena konkrétní data potřebná pro jednotlivé výzkumy. Dalším problémem agregátních dat je existence velkého počtu vysvětlujících proměnných, které je složité podrobněji kategorizovat. Tyto proměnné jsou navíc často silně vzájemně korelovány, a tak je těžké určit, co je příčinou a co následkem. (Kostecký, Čermák 2003: 532)

I přes možná rizika spojená s výzkumem jsou agregovaná data využívána nejen v politologii, ale také například v marketingu, státní správě a v mnoha dalších vědních oborech. (Čermák 2010) Výzkum volebního chování pomocí agregovaných dat prochází jak v zahraničí, tak v ČR vývojem, a to v pozitivním slova smyslu. Mezi faktory ovlivňující tento vývoj patří snazší přístup k volebním a cenzovním statistikám, vznik nových statistických metod a všeobecný rozvoj informačních systémů. (Kostecký, Bernard 2014: 21) Navzdory tomuto vývoji je třeba stále počítat s tím, že při interpretaci agregovaných dat je možné se dopustit omylů. (Čermák 2010)

1.2. Teorie volebního chování

Teorii volebního chování je možno rozdělit na dvě skupiny. Součástí první skupiny je teorie stranické identifikace a teorie třídního hlasování. Tyto teorie jsou považovány za teorie dlouhodobého vlivu. Druhá skupina je nazývána teorií racionální volby a její součástí jsou ekonomické, tematické a valenční hlasování. (Šíma 2012: 11)

Sociální kořeny nejsou zdaleka jediným faktorem ovlivňujícím stranickou identifikaci voličů, ale je to také například psychologická vazba ke konkrétní straně. Stranická identifikace má funkci zajistit trvalou oddanost lidí k politické straně. Z ortodoxního pohledu se tato identifikace projevuje dlouhodobými, afektivními a psychologickými preferencemi pro jednu konkrétní stranu a dá se porovnat třeba s náboženskou příslušností. (Thomassen 2005: 106) Dle tzv. Michiganské teorie je volební chování založeno spíše na individuální úrovni volebního rozhodování, než na širším institucionálním kontextu. Model vycházející z psychologie počítá s tím, že identifikace voličů se formuje například díky životnímu stylu, jehož součástí je trvalá lojalita k určité straně. (Campbell et al. 1960: 120–121) Stranická identifikace má dvě hlavní složky: směr voličské podpory napříč politickým spektrem (vlevo –vpravo) a sílu identifikace. Obě tyto složky se v lidech formují prostřednictvím procesu socializace, který probíhá zejména v dětství a dospívání. (Norris 2004: 126) Volební podpora politických stran je samozřejmě ovlivněna také chováním jednotlivých tříd. Sociální identita je od nepaměti nedílnou součástí stranických systémů napříč celým světem. Existuje mnoho konfliktních linií, mezi něž patří například centrum – periferie, vlastníci – dělníci nebo církve – stát. Díky sociálnímu štěpení tak vznikají třídy, jež se poté snaží najít politický subjekt hájící jejich zájmy v konfrontaci s ostatními třídami. Třídní hlasování je tedy úzce spojeno se stranickou identifikací a je

ovlivněno socioekonomickými faktory, mezi něž patří vzdělanost, věk, zaměstnání, rodinná tradice atd. (Tamtéž: 96)

Teorie racionální volby v politických vědách předpokládá, že volební chování jedinců je motivováno vlastním zájmem a splněním vlastních cílů. Zjednodušeněji řečeno tedy jedinci volí tak, aby tato volba co nejvíce vyhovovala jim samotným. (Petracca 1991) Volební chování těchto individualit se také vyznačuje tím, že se v první řadě snaží zvyšovat své zisky a vyvinout pro to co nejmenší úsilí. Racionalita se dle známého teoretika Anthonyho Downse nesoustředí na cíle, jež jsou voliči sledovány, ale na vynaložené prostředky, jelikož primárním cílem racionální volby je efektivnost. (Institut politického marketingu 2013) Mezi náklady, které musí volič obětovat, se považuje čas strávený hlasováním a výběr vhodného kandidáta. Jít k volbám má pro jedince smysl pouze za předpokladu, že si uvědomuje rozdíly mezi politickými stranami a odevzdání hlasu pro vybranou stranu pro něj má nějaký užitek. (Linek 2013a: 50–51) Jedním z hlavních faktorů ovlivňujících teorie ekonomického hlasování je hodnocení dosavadní práce politických stran ve státních institucích. Lidé vnímají aktuální situaci státního hospodářství a odpovědnost za tento stav by dle voličů měla mít vláda. (Linek 2011) To znamená, že podpora politických stran, které jsou právě u moci závisí na hospodářské situaci státu, a tak v případě klesání či stagnace ekonomiky je tento stav dáván za vinu vládě a vládním stranám. Volební chování občanů se tedy mění v závislosti na jejich vlastním úsudku, zda je hospodářská situace jejich země dobrá či nikoliv. (Tamtéž) Dalším důležitým faktorem, jež ovlivňuje volební chování, je tzv. tematické hlasování. Jak napovídá samotný název, volič si vybírá tu stranu, jejíž témata jsou pro daného jednotlivce zajímavá a vyhovují jeho preferencím. (Linek, Lyons 2007: 177) Tím, že se v posledních letech snižuje význam vztahu volič–strana, se politické strany snaží hledat nové způsoby jak získávat voliče. Jedním z těchto způsobů je schopnost zakomponovat do svých volebních programů témata, která jsou pro voliče nejvýznamnější. Strany se touto taktikou snaží maximalizovat své zisky ve volbách. (Tamtéž: 178) Teorie valenčního hlasování se dosti podobá předešlé teorii, týkající se tematického hlasování. Tato teorie se ale zabývá tématy, u kterých panuje téměř absolutní shoda mezi stranami a voliči. Mezi tato témata patří například nízká míra nezaměstnanosti, hospodářská prosperita, kvalitní zdravotnictví atd. Strany a kandidáti se tak snaží tato tzv. valenční témata na sebe vázat a dávat voličům na vědomí, že je jsou schopni řešit. Voliči poté odevzdávají hlas těm stranám, u kterých se jim líbí strategie, jak daná témata dotáhnout do úspěšného konce. (Linek 2010)

1.3. Volební chování v českém kontextu

1.3.1. Volební účast

Volební účast patří zajisté k jedné z nejdůležitějších forem politické participace občanů a projevu demokracie. Není tajemstvím, že volební účast ve světě klesá a ČR není v tomto ohledu výjimkou. Po Sametové revoluci v roce 1989 panovalo nadšení z demokratizace režimu, což se logicky projevilo také na volební účasti a prvních demokratických voleb se účastnilo neuvěřitelných 97 procent oprávněných voličů. Tento výsledek je rekordní vzhledem k číslům, která byla dosažena v následujících letech, kdy volební účast rok od roku klesá. (Linek 2013a: 16) Zatímco voleb v roce 1992 se účastnilo 85 procent voličů, ve druhé polovině 90. let to byly tři třetiny voličů a v roce 2002 už pouze 58 procent. Účast se nezvýšila ani v následujících letech a k volebním urnám nedorazilo více jak 65 procent voličů. (Tamtéž: 17) Vzhledem k faktu, že volby do PS jsou všeobecně vnímány jako nejvýznamnější a mají nemalý vliv na chod země, jsou tato čísla velice znepokojující. Občan ČR určitě nemůže říci, že by pro něj bylo obtížné se hlasování účastnit, jelikož v minulých letech bylo ve snaze zvýšit účast voličů provedeno několik praktických úkonů. Mezi ně patří načasování, kdy hlasování je umožněno jak v pátek, tak v sobotu., což by měli být dny vyhovující většině obyvatel. Občané nezdržující se v místě svého trvalého bydliště mají právo na vystavení volebního průkazu, který je opravňuje účastnit se hlasování na kterémkoliv místě ČR. (Linek 2007: 67) Tato opatření ale nepřinesla žádný razantní nárůst, a volební účast nadále klesá nebo v lepším případě stagnuje. Nezájem lidí je způsoben například pocitem, že se strany svým voličům vzdalují a nemají na chod strany žádný vliv. Odcizení činí také vysoká míra korupce a různé politické skandály, které jsou v posledních letech silně medializované a téměř žádnému voliči tyto zprávy neuniknou. Někteří občané svým rozhodnutím nejít k volebním urnám vyjadřují svůj současný životní postoj, který se samozřejmě může v budoucnu změnit. (Tamtéž: 83)

Díky výzkumu Lukáše Linka můžeme říct, že volební účast má přímý vliv na zisky některých politických stran. Význam volební účasti je nejzřetelnější na ziscích ODS. Při nárůstu volební účasti klesá počet hlasů pro ODS, což je způsobeno dvěma faktory. Prvním je relativně silná pozitivní vazba voličů ODS na tuto stranu, a druhým je naopak silná negativní vazba lidí, kteří ODS nevolí. Prostor, odkud může strana získávat nové voliče, je tak značně omezen. KSČM je v podobné pozici jako ODS, avšak má o něco věrnější příznivce. Rozdílem je, že tato strana má více odpůrců, než je tomu v případě ODS. (Linek 2013a: 258) Podpora

KSČM tedy s rostoucí volební účastí klesá, nicméně ne vždy je tomu tak. Jelikož mají komunisté nezanedbatelnou podporu mezi nevoliči, může se stát, že s rostoucí volební účastí poroste mírně i podpora KSČM. Je to způsobeno „svátečním“ hlasováním lidí, kteří obvykle k volebním urnám nechodí. (Kunštát 2014) Příznivci komunistů jsou většinou starší jedinci, jejichž volební účast je vysoká, což na druhou stranu snižuje význam hlasování nevoličů. (Linek 2013a: 258) U ČSSD je vliv účasti na zisk ve volbách méně významný. Tato strana má většinou vyšší zisky, pakliže se zvýší účast. To je dáno například vysokou volatilitou voličů ČSSD. (Kunštát 2008) V některých volbách je sociální demokracie úspěšnější v mobilizaci voličů, než ostatní strany. Díky těkavosti voličů je tedy vysvětlení vlivu volební účasti na zisk ČSSD o něco těžší než v případě výše zmíněných stran. U menších stran se ukázalo, že s vyšší volební účastí se zvyšuje jejich zisk. (Linek 2013a: 259)

1.3.2. Stranická identifikace

Stranická identifikace, která je úzce spojená s loajalitou ke straně, je základním faktorem ovlivňujícím volební chování a měla by přinést určitou stabilitu i v době, když jsou strany v krizi a poměry na politické scéně se nepředvídatelně mění. Čtyři historicky nejpopulárnější a nejstabilnější strany české politické scény zažívají různou intenzitu vazeb jednotlivých voličských skupin. Občané ztotožňující se s politikou ODS jsou relativně pevně spojení s touto stranou a vytváří rozsáhlé stabilní zázemí. Vzhledem k trendu, kdy vztah strana – volič výrazně oslabuje a nemá takovou sílu jako v 90. letech, ztratila ODS mnoho svých věrných příznivců. (Kunštát 2007) Ke zmenšení základny voličů přispěly také nedávné aféry, díky nimž ODS dosáhla v posledních volbách do PS vůbec nejhoršího výsledku ve své historii. To ovšem nemění nic na tom, že její voličská základna patří k jedné z nejloajálnějších a největších v ČR. Nejvěrnější voličskou základnu má KSČM. Lidé podporující tuto stranu k ní mají velmi silný vztah a jejich stranická identifikace je díky vysoké důvěře v politiku KSČM ve většině případu neměnná. Rozhodnutí podporovat tuto stranu je často způsobeno rodinnou politickou orientací či stranickým angažmá. (Kunštát 2014) Situaci KDU-ČSL bychom mohli porovnat s ODS, jelikož i tato strana má mnoho svých kmenových voličů, nicméně v minulosti jich hodně ztratila. To bylo způsobeno například vznikem politických subjektů, jež se v mnoha aspektech snažily podobat této straně. Pro některé může být překvapením, že nejméně loajální voliče má ČSSD. Strana trpí především tím, že její příznivci mají nízkou voličskou disciplínu a nejsou zcela ztotožnění s politikou strany, což

způsobuje nerozhodnost těchto lidí. Je tedy snadné pro konkurenční strany s těmito nerozhodnutými voliči manipulovat a přesouvat je do svých táborů. ČSSD má ve srovnání s ostatními výše zmíněnými stranami nejméně věrné voliče, avšak tento fakt se občas může projevit jako výhoda. Nerozhodnutí voliči, kteří se přiklonili k ČSSD, totiž přispěli ke skvělým výsledkům této strany v letech 1996–2006. (Kunštát 2007) Základními aspekty, díky nimž se lidé ztotožňují s jednotlivými stranami, jsou identifikace se stranickým programem, s ideovým zaměřením, důvěra k lídrům politických subjektů, názorová orientace rodiny nebo image. Participace na chodu strany patří mezi faktory, které jsou nejméně klíčové, což vysvětluje snižující se důležitost vztahu strana – volič. Lidé odevzdávají svůj hlas také na základě dosavadní zkušenosti, avšak tento faktor, stejně jako všechny výše uvedené již nemá takovou sílu jako v 90. letech, kdy preference voličů byli mnohem hlouběji zakořeněné než je tomu dnes. V dnešní době ubývá počet přesvědčených přívrženců, kteří jsou zcela ztotožnění s programem své strany. (Kunštát 2004)

Až polovina českých voličů tvrdí, že má nějaké vazby ke straně. Intenzita těchto vazeb je u každé strany odlišná, což již bylo napsáno výše. Občané identifikující se s velkými stranami, jako jsou ODS a ČSSD, většinou hlasují pro jejich favorizovanou stranu, i když tohle jednání není vždy zcela jisté. (Linek, Lyons 2007: 173) U lidí se silnějšími vazbami ke straně je také větší pravděpodobnost, že zvolí stejnou stranu ve dvou po sobě jdoucích volbách. (Kunštát 2008) Stranická identifikace je převážně pozitivní, a voliči svůj negativní postoj zaměřují téměř výhradně proti KSČM. (Linek, Lyons 2007: 173)

1.3.3. Rozdělení voličů na základě příslušnosti k sociální třídě

S jistou opatrností se dá říci, že od prvních demokratických voleb konaných v roce 1990 v tehdejší Československu, roste význam třídního hlasování, což je dáno zvyšujícími se společenskými nerovnostmi. (Linek 2013b:102) Sociální rozvrstvení a sociálně podmíněné charakteristiky voličů zásadním způsobem ovlivňují volební chování. Politická tradice je úzce spojena s třídními skupinovými zájmy, jež vycházejí například z vnímání životní úrovně, příjmu nebo sociálního zabezpečení skupiny. Tyto aspekty jsou tedy základním kamenem politické identifikace. Díky skutečnosti, že téměř každá česká politická strana má své autentické umístění v soustavě konfliktních sociálních linií, není pro většinu občanů obtížné najít subjekt reprezentující jeho společenskou vrstvu nebo skupinu. (Kunštát 2007) Voliči čtyř nejstabilnějších stran, které se účastnily voleb do PS po roce 1989, získávají svou podporu na základě třídního rozdělení. ODS jakožto jedna z nejúspěšnějších pravicových stran nedávne

minulosti měla nemalou podporu z řad vyšších odborníků a podnikatelů, kdežto levicová ČSSD získává hlasy od dělníků všech kvalifikací. KSČM je populární zejména mezi důchodci. (Linek 2013b: 102–103) Je tedy možné říci, že ČSSD, ODS a také KSČM patří mezi třídní strany, jelikož se snaží hájit zájmy těchto skupin. Naopak voliči KDU-ČSL se rozhodují volit tuto stranu spíše na základě výše příjmu nebo míry religiozity. (Vlachová 2009) Podpora ODS, ČSSD a do jisté míry také KSČM je primárně ovlivněna sociálními třídami. Není překvapením, že na hlasování ve prospěch KDU-ČSL má vliv zejména náboženství. Generační příslušnost určuje počty hlasů pro KSČM. V případě ČSSD má náboženství a generační příslušnosti neutrální efekt na hlasování. Zajímavostí také je, že sociální třídy ovlivňují podporu ČSSD méně než je tomu v případě ODS. (Linek 2013b: 162)

Je nezbytné zmínit, že ne každý volí dle jeho třídního zájmu, a případy, kdy kupříkladu dělník volí pravicově orientovanou stranu, není ojedinělý. Vezme-li se třídní rozdělení do větší hloubky, je možné vidět podrobnější polarizaci pracujících. Lidé z nižší třídy své hlasy odevzdávají ČSSD a KSČM. Voliči identifikující se s nižší střední třídou se rozhodují mezi ODS a ČSSD, stejně jako střední třída. Vyšší střední třída v minulosti podporovala převážně ODS. (Vlachová, Řeháková 2007: 137–138) Vzhledem k výše popsanému rozdělení tříd je jasné, že důležitou roli při výběru preferované strany hraje míra dosaženého vzdělání. Jak již bylo naznačeno výše, nižší sociální třídy hlasují většinou pro levicové strany, kdežto vyšší třídy o dost méně. Největší nárůst voličů levicových stran byl zaznamenán v letech 1992 až 1998, kdy opadlo prvotní „revoluční“ nadšení většiny obyvatelstva volit ve velké míře pravicové subjekty. (Linek 2013b: 108) To ovšem nic nemění na tom, že orientace vyšší sociální třídy, do které patří vyšší a nižší odborníci, podnikatelé a vysokoškoláci, se ve druhé polovině 90. let vykristalizovala do podoby, kdy převážná většina lidí z této třídy hlasuje pro nelevicové strany. (Tamtéž: 110) U třídy rutinních nemanuálních pracovníků, kteří pracují na nižších pozicích v administrativě, službách a obchodech, není dán jasný a opakovaný vzorec třídního hlasování, což může být způsobeno tím, že tato třída se nachází de facto na středu mezi vyšší a nižší třídou. Jejich třídní zájmy tedy nemusejí být jednoznačně definovány. (Tamtéž: 112) Víme také, že členové této skupiny mající maturitní vzdělání dávají přednost ODS, a naopak ti bez maturity preferují ČSSD. Při zařazování do sociálních tříd je také důležité vzít v potaz, do jaké skupiny se subjektivně řadí sami voliči. Lidé, cítící se být součástí střední nebo vyšší třídy, mají tendenci volit liberálně-konzervativní ODS, naproti tomu lidé cítící se být součástí nižší a dělnické třídy preferují sociálně-demokratickou ČSSD. (Vlachová, Řeháková 2007: 144) KDU-ČSL se na rozdíl od ODS a ČSSD nezdá být stranou, která preferuje třídní zájmy, ale mezi její cíle

patří reprezentovat specifické oblasti. KDU-ČSL se zabývá například rodinnými, zemědělskými, nebo náboženskými zájmy. (Linek, Pecháček 2006)

Nicméně současná společnost se stává dynamickou a sociální profil voličů se mění velmi rychle. Tyto okolnosti stranám určitě ztěžují budování vztahu s voličem, jelikož jejich vliv na volební chování se zmenšuje. Změny v chování voličů nutí strany snižovat ideologizaci a zvyšovat snahu o získání podpory voličů napříč všemi sociálními třídami. (Kunštát 2007) Tím strany na obou pólech sociálně ekonomické osy začínají posouvat svou politiku více do středu a stávají se z nich tzv. catch all parties, tedy strany pro všechny. Mezi ně je možné zařadit historicky nepopulárnější české strany ODS a ČSSD. (Jarmara 2003) Bylo by ovšem liché tvrdit, že tento mírný posun do středu by nějak narušil postavení stran na socioekonomické ose, která je stále významným ukazatelem, zda se strana pohybuje na levém či pravém pólu této škály. (Kunštát 2007)

1.3.4. Generace, věk, náboženství a genderové rozdělení

Každá generace musí mít své politické hodnoty a volební chování, které je utvářeno na základě socializačních událostí, odehrávající se v rozdílných obdobích. Vzhledem k různorodosti politických stran, a zvláštnímu postavení KSČM, můžeme najít několik těchto socializačních událostí. Socializační proces v demokratickém systému ČR by měl napomáhat k podpoře demokracie a k vymezení se vůči KSČM. (Linek 2013b: 139) Je lehce pochopitelné, že u voliče narozeného v 50. letech 20. století se volební chování liší od voliče narozeného o 40 let později, jelikož oba byli socializováni v odlišných podmínkách.

Z hlediska analýzy věku a jeho vlivu na volební chování v Česku, je třeba počítat s tím, že se jedná o charakteristiky, které člověk nemůže ovlivnit a věk sám o sobě neobjasňuje některá konkrétní vysvětlení. (Linek 2013a: 103) Dle některých modelů výzkumu způsobuje nižší věk spíše pravicovou orientaci, která se v pokročilejším věku mění na levicovou. Věk ale nevykazuje žádný stabilní vzorec, a tak není možné pozorovat, zda má zásadní vliv na volební chování občanů. (Matějů, Smith 2011) Nicméně jisté souvislosti lze pozorovat u volební účasti. Je nezbytné vždy určit charakteristiky a kontexty reprezentující věk, aby bylo možné dojít k vysvětlení, proč je nižší věk spojen s nižší volební účastí. Souvislost mezi věkem a volební účastí se v ČR začíná projevovat ve větší míře až od druhé poloviny 90. let. Největší rozdíl ve volební účasti panuje mezi nejmladší (18–29 let) a nejstarší generací (70 let a více). Nemalé rozdíly ve volební participaci byly poprvé spatřeny

u voleb do PS v roce 1996 a tento trend s každoročními změnami pokračuje až dodnes. (Linek 2013a: 103–104) Fakt, že má mladší generace o volby všeobecně menší zájem než starší generace, může opět souviset s obdobím, ve kterém byli jednotlivci socializováni. Lidé socializovaní v komunistickém režimu by si teoreticky měli více vážit možnosti demokraticky volit než občané, kteří toto období nezažili nebo si jej jen matně pamatují.

Vliv náboženství na chování voličů rok od roku klesá, což je možné ukázat na hodnotě, kolik lidí je ztotožněno s nějakou církví, a to zejména s římskokatolickou. Zatímco v roce 1950 se 76 % obyvatelstva považovalo za katolíky, o půl století později už to bylo pouze 27 % a v roce 2011 se ke katolické církvi hlásilo jen 10 % občanů. Tato čísla je třeba brát s rezervou, jelikož ne každý občan svou víru při dotazníkových šetřeních přiznává. Na náboženský elektorát se v Česku orientuje zejména KDU-ČSL, jejíž politika stojí na tradičních křesťanských hodnotách, přestože strana má vazby primárně na katolickou církev. (Linek 2013b: 130–131) V případě vlivu náboženství na volbu stran je možné najít dvě nepřekvapující skutečnosti. Tou první je, že voliči KDU-ČSL jsou častěji katolíci než lidé bez vyznání. Na druhou stranu voliči KSČM jsou spíše nevěřící a výskyt katolíků mezi příznivci této strany je méně častý. I mezi voliči KDU-ČSL jsou tací, kteří jsou bez vyznání či jsou katolíci, ale nikdy nenavštěvují bohoslužby, avšak takových lidí je pouze zlomek. (Vlachová 2009) Ačkoli se může zdát, že naprostá většina katolíků podporuje KDU-ČSL, není to tak úplně pravda. ČSSD spolu s KSČM mají v dnešní době podporu až jedné třetiny praktikujících katolíků, přestože ještě v roce 1996 měli téměř nulovou podporu této skupiny voličů. (Linek 2013b: 134) To může být způsobeno nástupem mladší generace věřících voličů, kteří hledají i jiné alternativy, než je volba tradiční a konzervativní KDU-ČSL. ČSSD má mírně vyšší podporu z řad katolíků než KSČM. Samostatnou kapitolou je ODS, která má pouze nepatrnou podporu ze strany praktikujících katolíků a je tedy spíše ateistickou stranou. (Tamtéž: 137) Dalším významným prvkem u volebního chování voličů KDU-ČSL je vedle vazeb na katolickou církev také vliv genderového rozdělení, jelikož tuto stranu volí více ženy, nežli muži. (Vlachová 2009)

Shrnutí

Vzhledem ke krátké zkušenosti s demokratickými institucemi existovala v České republice relativně nevyzrálá politická kultura, což bylo způsobeno problémy s přechodem od totalitního režimu k demokratickému. (Nosál 2010) V tomto nestabilním politickém prostředí byli voliči značně těkaví a voličská disciplína byla nízká. Stranám chyběla kvalitní

organizační struktura a stabilní voličská podpora. Od druhé poloviny 90. let se začíná projevovat stabilizace stranického systému, a také voliči začínají být ve svém chování méně přelétaví. Systém je konsolidovanější a voliči se začínají usazovat na klasické pravolevé škále. V Česku se začali vytvářet nové konfliktní linie, kdy tou nejvýznamnější je linie sociálně – třídní, která za předchozího režimu nebyla tak patrná. (Kunštát 2007) Začal nárůst příjmových a majetkových rozdílů, jež byly způsobeny restitucemi, privatizací nebo soukromým podnikáním. Každý občan získává svůj sociálně–ekonomický status, a díky tomu vznikají sociální třídy západního typu. Tyto faktory mají zásadní dopad na volební chování a způsobily vznik třídně podmíněného volebního rozhodování, které má u nás větší význam než v západních demokraciích. (Matějů, Smith 2011)

Hlasování na základě třídy má svůj význam i v současnosti, přestože socio-ekonomická konfliktní linie nepatří k jedinému určujícímu kritériu. Volební chování je vedle sociálně–třídního hlediska ovlivněno také názory na komunistický režim, pohledem na ekonomický a politický vývoj země aj. (Kunštát 2007) Dle různých výzkumů je možné o českých stranách prohlásit, že praktikují tzv. catch all politiku, kdy se snaží získat voliče zejména ze středu politické škály. Existuje nicméně výjimka v podobě KSČM, jejíž voliči jsou většinou sociálně vyhranění, a tak není tato strana považována za catch all. (Jarmara 2003) Pakliže jsou brány v potaz dvě historicky největší české strany ODS a ČSSD, obě se snaží chovat do jisté míry ideologicky, ale ve skutečnosti chtějí zaujmout co nejširší spektrum voličů, převážně voliče ze středu politické osy. Strany se tedy snaží zaujmout voliče různých vrstev. (Kunštát 2007)

2. Charakteristika Moravskoslezského kraje

Po změně legislativy přijaté v roce 2000, vznikl o rok později spolu s dalšími 13 kraji ČR MS kraj. Tento region se skládá z 6 okresů (Bruntál, Opava, Nový Jičín, Ostrava-město, Karviná a Frýdek-Místek) a 22 obcí s rozšířenou působností. Kraj se dále skládá z 300 obcí, z nichž je 5 statutárních měst, 35 měst a 3 městysů. (Moravskoslezský region – Geografické informace) MS je třetím nejlidnatějším krajem ČR, ale na druhou stranu má nejmenší počet sídel mezi regiony. Při detailním rozložení obyvatelstva je možné vidět, že pouhá 2 % občanů kraje žijí v obcích do 499 obyvatel, v obcích od 500 do 4 999 bydlí kolem 24 % občanů a obce od 5 000 do 19 999 obývá 14 % občanů. Nejvíce lidí žije v městech nad 20 000 obyvatel, a téměř jedna třetina žije v Ostravě, která je krajským městem. (Český statistický úřad) Kraj bezprostředně sousedí na severu s Polskem, na jihovýchodě se Slovenskem, na jihu se Zlínským krajem a na západě s krajem Olomouckým. Tato oblast díky své průmyslové minulosti a současnosti patří k nejvýznamnějším industriálním regionům střední Evropy. (Asociace krajů – Charakteristika kraje)

Přestože je kraj stále silně zaměřen na průmyslovou výrobu, dochází ke změnám, kdy tou nejdůležitější z nich je postupná přeměna industriální společnosti na postindustriální. (Tamtéž) Tyto změny způsobují sociální problémy, které byly v minulosti dosti opomíjené. Vznikají značné společenské nesouměrnosti, které vedou k ekonomické polarizaci obyvatelstva, a také ke zvětšujícím se regionálním nerovnostem. Upadají tradiční sektory ekonomiky a profese silně spjaté s průmyslem. Na transformaci působí mnoho faktorů, mezi něž patří rozvoj komunikačních a informačních technologií, stárnutí populace nebo přesun lidí zaměstnaných v průmyslu do sektoru služeb. Tím vznikají nové požadavky na zaměstnance, kteří byli doposud zvyklí na jiný způsob práce. (Hruška et. al 2012: 7)

I když dochází ke snižujícímu se významu těžkého průmyslu a těžby uhlí, stále v tomto sektoru nachází práci téměř třetina obyvatel kraje. Průměrná krajská mzda 23 033 Kč je sice zhruba o 2 000 Kč nižší, než je průměr ČR, ale na druhou stranu patří k páté nejvyšší mezi všemi kraji. (Český statistický úřad) Přestože průmyslové odvětví stále zaměstnává značný počet obyvatel, nejedná se již o tak vysoké číslo jako v minulosti, což logicky způsobuje vyšší nezaměstnanost a lidé dlouhá léta pracující v průmyslových podnicích mají velké problémy při hledání nového zaměstnání. Okresy Bruntál a Karviná, jsou postiženy nejvyšší mírou nezaměstnanosti v rámci kraje, ale patří také mezi okresy s nejvyšším podílem nezaměstnaných v rámci celé ČR. (Úřad práce ČR 2015) Významným problémem kraje je

také vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, jenž patří k nejvyšším v rámci celé republiky. (Sociální dialog 2012) Lidé žijící dlouhodobě bez práce se těžko vrací do pracovního procesu a v mnoha případech se stávají součástí skupiny sociálně slabých občanů. Sociální problémy kraje tedy díky vysokému počtu dlouhodobě nezaměstnaných rostou. Nedostačující pracovní uplatnění řeší obyvatelé MS kraje například stěhováním se do jiných regionů ČR či zahraničí. (Pricewaterhouse Coopers 2013)

Ekonomika kraje i přes značné problémy s nezaměstnaností nadprůměrně roste, nicméně ve srovnání s celou ČR je její výkonnost podprůměrná. To je zapříčiněno nejen vysokým podílem lidí bez práce, ale také nízkou mírou podnikavosti občanů, která je jednou z nejnižších v rámci ČR. (Agentura pro regionální rozvoj 2006) Nízká podnikatelská aktivita je způsobena již výše zmíněnou tradicí zaměstnanosti v odvětvích těžkého průmyslu nebo odchodem vzdělaných a mladých lidí z kraje. Také investiční aktivita, jenž je faktorem ovlivňujícím ekonomický růst kraje, patří k nejnižším v ČR. (Pricewaterhouse Coopers 2013) V kraji je sice znát investiční aktivita, a to zejména od zahraničních společností, avšak je zde nedostatek investic do technologického vývoje a inovací, čímž by se zvýšila orientace ekonomiky do znalostně a kvalifikačně obtížnějších oborů. (Sociální dialog 2012) S tím souvisí také investice do vědy a výzkumu, které opět patří k nejnižším v porovnání s ostatními kraji. Nicméně velký potenciál je skryt ve Vysoké škole báňské, jejíž některá pracoviště patří k nejmodernějším nejen v ČR, ale také ve střední Evropě. Efektivnější využití těchto pracovišť by mohlo v následujících letech pomoci k inovacím, které by mohli posunout dále jak podnikatelský, tak veřejný sektor. (Pricewaterhouse Coopers 2013)

Přestože MS kraj zažívá přechod od industriální společnosti k post industriální, význam průmyslu je stále citelný. Nejistotu do budoucna přináší nestabilita některých průmyslových podniků, na jejichž situaci je závislý nemalý počet obyvatel, a tím i ekonomika kraje. (Sociální dialog 2012) Region by se tedy měl do budoucna zaměřit na znalostně a kvalifikačně náročnější aktivity, čímž by nastal rozvoj např. finančních, vědeckých nebo technických činností. (Pricewaterhouse Coopers 2013)

3. Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje

Jak již bylo zmíněno výše, charakter tohoto kraje je díky silnému industriálnímu vlivu dosti specifický, což se projevuje také na volebním chování obyvatel tohoto kraje. Velká část občanů MS kraje pracuje či v minulosti pracovala v oblasti průmyslu, a jejich profesní zaměření do značné míry má vliv na jejich chování ve volbách. Je zcela evidentní, že je možno najít mnoho důvodů, jenž mají vliv na volební chování voličů, mezi něž patří například ideologické přesvědčení, rodinná tradice nebo mnoho jiných blíže neupřesněných osobních sympatií, které není možno zahrnout do tohoto výzkumu. Cílem této práce je avšak poukázat na korelace, u kterých se hodnoty koeficientů při komparaci MS kraje s ČR významně odlišují, a tyto rozdíly dále interpretovat.

Pro výpočet vztahů mezi jednotlivými proměnnými byl použit Pearsonův korelační koeficient, s jehož pomocí je možné zjistit sílu měřených vztahů. Aby bylo možné zkoumat specifika volebního chování občanů MS kraje, bylo nutné vytvořit dvě tabulky s totožnými korelacemi, kdy první obsahuje hodnoty koeficientů MS kraje a druhá hodnoty ČR. Následně jsou porovnány hodnoty jednotlivých korelací mezi oběma tabulkami a vyzdvíženy ty, u nichž je zjištěna významná odchylka.

Předmětem druhé části této analýzy je ukázat odlišnosti ve volebním chování mezi občany okresů Ostrava-město a Bruntál. Okres Ostrava-město je i přes své nezpochybnitelné socioekonomické problémy považován za administrativní, průmyslové a ekonomické centrum MS kraje. V této aglomeraci žije nevyšší počet obyvatel v rámci kraje a mnoho lidí z okolních regionů sem migruje za prací. (Český statistický úřad 2015) Okres je tvořen statutárním městem Ostrava a 13 okolními obcemi. Naopak okres Bruntál patří k ekonomicky nejslabším oblastem MS kraje a ČR, což je dáno například vysokou mírou nezaměstnanosti, která je dlouhodobě jedna z nevyšších z celé ČR. (Kurzy 2015) Bruntálsko je tvořeno 67 obcemi a má třikrát menší počet obyvatel než Ostrava-město. (Český statistický úřad 2015) Lidé zde tedy žijí především v malých obcích rozestých po celém regionu. Toto území je často považováno za periferii MS kraje, což je dáno například malým počtem nabízených pracovních příležitostí.

Stejně jako u první části této analýzy byl i zde využit Pearsonův korelační koeficient. Hodnoty jsou zobrazeny opět ve dvou tabulkách, kdy první je pro okres Ostrava-město a druhá pro okres Bruntál. Úkolem je poté porovnat jednotlivé korelace mezi oběma tabulkami a hledat hodnoty, ve kterých se síla měřených vztahů významně liší.

3.1. Analýza volebního chování obyvatel Moravskoslezského kraje a České republiky

Tabulka 3.1 Míra volební podpory stran v MS kraji na základě korelační analýzy agregovaných dat

		ČSSD	TOP 09	ODS	KDU- ČSL	KSČM	Úsvit	ANO 2011
Voliči narození v obci obvyklého bydliště	Signifikance	,125*	0,082	,119*	,235**	-,427**	-,186**	-0,021
		0,025	0,142	0,032	0,000	0,000	0,001	0,708
Věřící voliči (hlásící se k církvi, náboženské společnosti)	Signifikance	-0,005	0,04	-0,011	,815**	-,568**	-0,028	-0,106
		0,935	0,474	0,85	0,000	0,000	0,614	0,057
Voliči hlásící se k římskokatolické církvi	Signifikance	-,187**	,165**	0,009	,774**	-,524**	0,032	0,029
		0,001	0,003	0,873	0,000	0,000	0,569	0,61
Voliči bez základního vzdělání, se základním vzděláním nebo se středoškolským vzděláním bez maturity	Signifikance	,317**	-,483**	-,560**	-0,019	,408**	,328**	-,274**
		0,000	0,000	0,000	0,739	0,000	0,000	0,000
Voliči s maturitním vzděláním, vyšším nebo vysokoškolským vzděláním	Signifikance	-,257**	,455**	,536**	0,052	-,402**	-,343**	,226**
		0,000	0,000	0,000	0,352	0,000	0,000	0,000
Ekonomicky aktivní voliči	Signifikance	-,244**	,304**	0,103	0,043	-,226**	,110*	,230**
		0,000	0,000	0,064	0,437	0,000	0,05	0,000
Voliči bez zaměstnání	Signifikance	,316**	-,399**	-,418**	-,538**	,617**	,198**	-,234**
		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Voliči hledající první zaměstnání	Signifikance	,363**	-,406**	-,386**	-,456**	,536**	0,095	-,231**
		0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,09	0,000
Voliči v penzi (nepracující)	Signifikance	,306**	-,233**	-0,057	-0,055	,208**	-,174**	-,262**
		0,000	0,000	0,309	0,328	0,000	0,002	0,000
Voliči pracující ve statusu zaměstnance	Signifikance	,593**	-,400**	-,295**	-0,091	,123*	-,191**	-,358**
		0,000	0,000	0,000	0,104	0,027	0,001	0,000
Voliči samostatně výdělečně činní	Signifikance	-,636**	,443**	,308**	,133*	-,174**	,243**	,341**
		0,000	0,000	0,000	0,017	0,002	0,000	0,000

Zdroj: Lebeda, Tomáš. „Agregovaná data – volby do PS PČR 2013“, vlastní výpočet pomocí Pearsonova korelačního koeficientu, N = 322, váženo dle volebních výsledků

Tabulka 3.2. Míra volební podpory stran v ČR na základě korelační analýzy agregovaných dat

	ČSSD	TOP 09	ODS	KDU-ČSL	KSČM	Úsvit	ANO 2011
Voliči narození v obci obvyklého bydliště	,156** 0,000	-,102** 0,000	-,089** 0,000	,455** 0,000	-,165** 0,000	-,026* 0,036	-,255** 0,000
Věřící voliči (hlásící se k církvi, náboženské společnosti)	,141** 0,000	-,264** 0,000	-,286** 0,000	,862** 0,000	-,128** 0,000	,180** 0,000	-,316** 0,000
Voliči hlásící se k římskokatolické církvi	,140** 0,000	-,299** 0,000	-,318** 0,000	,864** 0,000	-,074** 0,000	,210** 0,000	-,294** 0,000
Voliči bez základního vzdělání, se základním vzděláním nebo se středoškolským vzděláním bez maturity	,500** 0,000	-,792** 0,000	-,653** 0,000	,135** 0,000	,689** 0,000	,590** 0,000	,074** 0,000
Voliči s maturitním vzděláním, vyšším nebo vysokoškolským vzděláním	-,414** 0,000	,725** 0,000	,608** 0,000	-,070** 0,000	-,682** 0,000	-,558** 0,000	-,106** 0,000
Ekonomicky aktivní voliči	-,251** 0,000	,338** 0,000	,241** 0,000	-,084** 0,000	-,319** 0,000	-,194** 0,000	,086** 0,000
Voliči bez zaměstnání	,419** 0,000	-,543** 0,000	-,489** 0,000	-,071** 0,000	,528** 0,000	,343** 0,000	0,024 0,053
Voliči hledající první zaměstnání	,284** 0,000	-,362** 0,000	-,306** 0,000	-,092** 0,000	,367** 0,000	,190** 0,000	0,01 0,419
Voliči v penzi (nepracující)	,456** 0,000	-,480** 0,000	-,324** 0,000	,156** 0,000	,353** 0,000	,257** 0,000	-,127** 0,000
Voliči pracující ve statusu zaměstnance	,585** 0,000	-,615** 0,000	-,478** 0,000	,082** 0,000	,443** 0,000	,282** 0,000	-,030* 0,018
Voliči samostatně výdělečně činní	-,580** 0,000	,622** 0,000	,477** 0,000	0,003 0,817	-,477** 0,000	-,302** 0,000	-,037** 0,003

Zdroj: Lebeda, Tomáš. „Agregovaná data – volby do PS PČR 2013“, vlastní výpočet pomocí Pearsonova korelačního koeficientu, N = 6366, váženo dle volebních výsledků

První proměnou analyzovanou v tomto výzkumu jsou voliči narození v obci obvyklého bydliště. Jak napovídá samotný název, předmětem výzkumu jsou voliči, kteří se narodili ve stejné obci, ve které v době voleb odevzdali svůj hlas. U KSČM je možné v obou případech vidět čísla pohybující se v záporných hodnotách, avšak v MS kraji je to -0,427, a tedy středně silný vztah na rozdíl od celorepublikové hodnoty -0,165, značící slabou sílu

vztahu. V MS kraji jsou díky vyššímu zápornému koeficientu volební zisky v souvislosti s touto proměnnou o něco nižší než je tomu v případě ČR. To znamená, že čím více voličů, kteří se narodili v obci obvyklého bydliště dorazí k volebním urnám, tím se snižují šance na úspěch KSČM jak v MS kraji, tak v ČR. Nicméně u MS kraje lze pozorovat o něco větší odpor ke KSČM ze strany voličů náležících do této kategorie. V případě KDU-ČSL lze naopak jak v MS kraji, tak v ČR, vidět pozitivní hodnoty a zároveň nejvyšší hodnoty ze všech stran momentálně působících v PS. Nicméně v MS kraji dosahuje Pearsonův korelační koeficient čísla 0,235 v porovnání s celorepublikovou hodnotou 0,455. Tato čísla značí, že v souvislosti s touto proměnnou jsou zisky KDU-ČSL pozitivně ovlivněny a účast voličů narozených v obci trvalého bydliště znamená větší úspěch strany ve volbách. V MS kraji je korelační vztah o něco slabší než v rámci ČR, a tak je význam této proměnné na zisky strany v MS kraji logicky nižší.

Další analyzovanou proměnnou jsou voliči hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti. Při pohledu na tabulky je možno vidět odlišnosti u všech stran, avšak ty nejmarkantnější rozdíly se objevují u KSČM. Korelační koeficient se v obou tabulkách pohybuje v záporných hodnotách, kdy u MS kraje znamená hodnota -0,568 silně negativní vztah, ale naopak na celostátní úrovni tento vztah příliš silný není. Volební zisky KSČM na území MS kraje jsou tedy v souvislosti s touto proměnnou velmi nízké, což určitě není velkým překvapením. Pro některé ale může být zážející fakt, že podobný jev nelze sledovat také v rámci ČR, kde se sice hodnota pohybuje v záporných číslech, avšak síla změřené korelace je o něco nižší. Podpora této strany v souvislosti s touto proměnnou je tedy v MS kraji nižší než na celorepublikové úrovni. Čím více lidí hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti se dostaví k volebním urnám, tím se zmenšuje úspěch strany jak v MS kraji, tak v ČR. Není žádným překvapením, že nejstabilnější hodnoty byly zaznamenány u KDU-ČSL, které jsou v obou případech téměř totožné a volební podpora strany je v MS kraji i v ČR v souvislosti s touto proměnnou ovlivněna velmi kladně.

Také u proměnné týkající se voličů spřízněných s římskokatolickou církví se hodnoty nejméně liší u KSČM. Zatímco v rámci ČR dosahuje korelační koeficient hodnoty -0,074, v MS kraji je zaznamenána hodnota -0,524 a korelace je tedy velmi silná. Z tabulek je jasně vidět, že korelační koeficienty dosahují téměř totožných hodnot jako tomu bylo u předchozí proměnné, což je dozajista způsobeno podobným charakterem obou proměnných. Zisky KSČM na území MS kraje jsou tedy v souvislosti s touto proměnnou nižší než je tomu v případě ČR. Tabulky také ukazují variabilitu u TOP 09 a ODS, kdy v obou případech se v MS kraji pohybují hodnoty v pozitivních číslech vyjadřujících triviální až slabý vztah, avšak

na území celé ČR vykazují záporný středně silný vztah. Vliv této proměnné na volební podporu TOP 09 a ODS v MS kraji je nepatrný, avšak na celorepublikové úrovni má volební účast občanů spřízněných s římskokatolickou církví negativní dopad na zisky těchto stran. Podobné hodnoty je možné sledovat také u ANO, kdy v MS kraji je korelační vztah velmi slabý, ale celorepubliková čísla vykazují středně silnou negativní korelaci, znamenající menší volební podporu v souvislosti s touto proměnnou. Ve všech třech případech je tedy podpora voličů hlásících se k římskokatolické církvi na celostátní úrovni o něco menší než v MS kraji. Naopak nejmenší výkyvy je opět možné sledovat u KDU-ČSL, což není velkým překvapením vzhledem ke křesťanským hodnotám této strany. Je nezpochybnitelné, že tato strana získává největší podporu právě od voličů hlásících se k římskokatolické církvi, a tak je pro ni volební účast těchto občanů klíčová. Bylo by ale liché tvrdit, že ten kdo se hlásí k římskokatolické církvi automaticky volí KDU-ČSL.

Součástí další proměnné jsou voliči bez vzdělání, se základním nebo středním vzděláním bez maturity. Tabulky ukazují určitou variabilitu u TOP 09, kdy hodnota -0,483 u MS kraje značí středně silný záporný vztah mezi proměnnými, avšak v druhé tabulce byla zaznamenána hodnota -0,792, a tedy velmi silný vztah negativně ovlivňující volební podporu této strany na území ČR. Tyto negativní hodnoty dávají najevo, že čím více voličů s touto mírou dosaženého vzdělání se dostaví k volebním urnám, tím se úspěch strany v MS kraji i v ČR snižuje, nicméně větší problémy v souvislosti s touto proměnnou má TOP 09 na území celé ČR. Moravskoslezští voliči s nejnižší mírou dosaženého vzdělání tedy mají o něco menší odpor vůči této straně než je tomu na celorepublikové úrovni. Naopak u KSČM je možno sledovat zcela opačný trend, kdy u MS kraje dosahuje hodnota 0,408 a u celé ČR se zvyšuje na 0,689 a tato proměnná má tedy pozitivní dopad na zisky strany v MS kraji i v celé ČR. Malým překvapením je, že zisky KSČM v souvislosti s touto proměnnou jsou na celorepublikové úrovni o něco vyšší než je tomu u MS kraje, kde by se dala vzhledem k socio-ekonomické situaci kraje očekávat o něco větší podpora této strany ze strany voličů s touto mírou dosaženého vzdělání.

U další proměnné, jejíž součástí jsou voliči s maturitním, vyšším nebo vysokoškolským vzděláním, není možné sledovat žádné zásadní odlišnosti při komparaci hodnot mezi MS krajem a ČR. Dle očekávání korelační koeficient dosáhl nejvyšších pozitivních hodnot u TOP 09 a ODS, jelikož tyto strany jsou zaměřeny právě na tuto skupinu voličů. Vysoké hodnoty dosažené v souvislosti s touto proměnnou však neznamenaají automatický úspěch ve volbách, což dokazují výsledky voleb, kdy ani jedna ze stran nezískala takový počet hlasů, který by ji přinesl účast ve vládě. U této proměnné také nepřekvapí fakt,

že nejsilnější záporné korelace dosáhla KSČM. V tabulce pro ČR ukazuje hodnota Paersonova korelačního koeficientu na velmi silný vztah. U MS kraje je jak tabulka napovídá hodnota o něco nižší a síla vztahu je na střední úrovni. Volební podpora KSČM je tedy na území MS kraje ovlivněna výše zmíněnou proměnnou o něco méně, než je tomu v případě ČR. To znamená, že čím více voličů s touto mírou dosaženého vzdělání se dostaví k volbám, tím menší jsou zisky KSČM, a to jak v MS kraji, tak v rámci celé ČR. Tento fakt není v souvislosti s touto proměnnou žádným překvapením, jelikož voliči s nejvyšší mírou dosaženého vzdělání většinou odevzdávají své hlasy jiným stranám.

Ekonomicky aktivní voliči, se dle tabulek v obou případech chovají téměř totožně a jednotlivé korelace nedosahují žádných zásadních výkyvů. To znamená, že volební zisky stran v souvislosti s touto proměnnou jsou v MS kraji i v ČR na totožné či podobné úrovni. Pozornost si nicméně zaslouží strana Úsvit, u které dosáhly korelace nejvýznamnější odchylky. Zatímco v první tabulce se jedná o hodnotu 0,110, a tak je možné konstatovat kladný slabě korelující vztah, u druhé tabulky je to číslo -0,194 vyjadřující negativní vztah. Tato čísla znamenají, že účast voličů náležících do této kategorie má na území MS kraje pozitivní dopad na volební podporu tohoto hnutí, avšak v případě celé ČR se podpora ze strany ekonomicky aktivních voličů o něco snižuje a má naopak negativní vliv na zisk Úsvitu.

Další analyzovanou proměnnou jsou voliči bez zaměstnání. Dle očekávání mají v souvislosti s touto proměnnou největší zisky levicově orientované strany, mezi něž bezesporu patří ČSSD a KSČM. Hodnoty se pohybují v obou tabulkách na podobných úrovních a vykazují nejmenší odchylky ze všech analyzovaných stran. Čím vyšší je tedy účast nezaměstnaných voličů, tím se zvyšují volební zisky těchto dvou stran. Vzhledem k situaci, kdy míra nezaměstnanosti v MS kraji je jednou z nejvyšších z celé republiky, by se dalo očekávat, že hodnota korelačního koeficientu bude na tomto území o něco vyšší než je tomu v rámci ČR, jelikož nezaměstnaní voliči hledají svou oporu většinou u těchto levicových stran. Díky zjištěným hodnotám je ovšem zřetelné, že vysoká míra nezaměstnanosti v MS kraji nezpůsobuje žádné větší odchylky a chování voličů se tedy nějak extrémně neliší. Naopak největší variabilitu lze pozorovat u volební podpory pro KDU-ČSL, jejíž zisky nejsou na celorepublikové úrovni v souvislosti s touto proměnnou téměř vůbec ovlivněny, jelikož korelace vykazuje triviální sílu. Stejně tvrzení nelze konstatovat v případě MS kraje, kde korelační koeficient dosahuje hodnoty -0,538, a má tedy silně negativní dopad na zisky KDU-ČSL. Díky této hodnotě je jasné, že při vyšší volební účasti občanů bez práce se snižuje podpora této strany v kraji. Podobný jev je možné sledovat u ANO, kdy ani u tohoto hnutí se nevyskytuje silně korelující hodnota, jež by ovlivňovala zisky této strany na celorepublikové

úrovni. Avšak v rámci MS kraje se při zvyšující se nezaměstnanosti podpora tohoto hnutí, stejně jako u KDU-ČSL, snižuje a volební zisky těchto stran mají v souvislosti s touto proměnnou v MS kraji klesající tendenci.

Následujícím předmětem tohoto výzkumu jsou voliči, hledající první zaměstnání. Mělo by se tedy dle logických úvah ve většině případů jednat o mladé lidi, jež právě opustili školu. Stejně jako v předešlém odstavci je možno největší variabilitu pozorovat u KDU-ČSL a ANO. U MS regionu lze vidět hodnotu $-0,456$, značící středně silný záporný korelační vztah, což znamená, že tato proměnná v nezanedbatelné míře ovlivňuje zisky KDU-ČSL. A tedy čím více občanů hledající první zaměstnání se účastní voleb, tím se snižuje podpora lidovců v kraji. V případě celé ČR je síla vztahu triviální, a tak jsou zisky strany na celorepublikové úrovni v souvislosti s touto proměnnou ovlivněny pouze nepatrně. Fakt, že podpora lidovců ze strany voličů hledajících první zaměstnání je v MS kraji mizivá může být způsobeno skutečností, že lidé v tomto socio-ekonomickém postavení se dají zařadit mezi nezaměstnané a míra nezaměstnanosti je v tomto regionu na mnohem vyšší úrovni než je tomu v rámci celé ČR. Stejně jako v předešlém odstavci, se tato situace opakuje také u ANO, kdy v MS regionu je podpora hnutí v souvislosti s touto proměnnou negativně ovlivněna. U ČR nedosahuje korelační koeficient patřičné síly, a tak nelze prokázat souvislost volebních zisků ANO s touto proměnnou. Je zřejmé, že moravskoslezští voliči hledající první zaměstnání se ke KDU-ČSL a ANO otočili zády, a svůj hlas raději věnovali některé z levicově orientovaných stran. Je důležité se také zmínit o Úsvitu, kdy na území ČR byl prokázán středně silný korelační vztah pozitivně se projevující na volební zisky této strany. Tento fakt se ale nepotvrdil na území MS kraje, kde korelace nedosahuje potřebné síly a nemá tedy zásadnější vliv na podporu Úsvitu v regionu. Vztah moravskoslezských voličů hledajících první zaměstnání k tomuto nově vzniklému politickému subjektu je tedy v souvislosti s touto proměnnou neutrální a nemá významný vliv na zisk strany v MS kraji.

U nepracujících důchodců se největší variabilita objevila u ODS a Úsvitu. Vliv této proměnné na volební podporu prvně jmenované strany nebyl u voleb v MS kraji zcela prokázán, jelikož korelační koeficient dosahuje hodnoty $-0,057$, znamenající velmi slabý vztah. To ale neplatí v celorepublikovém případě, kdy druhá tabulka ukazuje hodnotu $-0,324$, značící středně silný záporný korelační vztah. Tato hodnota napovídá, že čím více nepracujících důchodců se účastní voleb, tím menší jsou volební zisky ODS. Zjištěné hodnoty jsou malým překvapením vzhledem k faktu, že nezanedbatelná část moravskoslezských důchodců byla s velkou pravděpodobností v minulosti zaměstnána v průmyslovém sektoru, a tak by se dal očekávat větší odpor této skupiny lidí k pravicově orientované ODS než je tomu

v rámci celé ČR, kde by měl být podíl důchodců, v minulosti pracujících v nějakém průmyslově zaměřeném podniku, o něco menší. To samé tvrzení by se dalo uplatnit také pro TOP 09, kdy zisky této strany jsou v souvislosti s touto proměnnou opět negativněji ovlivněny na úrovni celé ČR než v MS kraji.

Předposlední proměnnou této části výzkumu jsou voliči pracující ve statusu zaměstnance. Jedná se tedy o voliče, kteří jsou zaměstnání například ve státní správě či různých podnicích. Zde je možno zaznamenat největší variabilitu u ANO a KSČM. U hnutí ANO byla na celostátní úrovni zjištěna pouze triviální korelace, jež v podstatě vyvrací, že by byl zisk této strany ve volbách ovlivněn touto proměnnou. V tabulce pro MS kraj má korelace zápornou hodnotu -0,358, značící negativní dopad proměnné na zisk strany v tomto regionu. Další stranou, u které se hodnoty v obou pozorovaných regionech významně odlišují, je KSČM. Při pohledu na tabulku týkající se MS kraje můžeme pozorovat pouze slabě korelující kladný vztah. V druhém případě se ale korelační koeficient zvedl na hodnotu 0,443. Dalo by se očekávat, že podpora KSČM je v MS kraji na podobné, ne-li vyšší úrovni, než je tomu v případě ČR, avšak opak je pravdou. Toto očekávání je způsobeno již několikrát zmíněným industriálním charakterem tohoto regionu, kdy značná část obyvatel je zaměstnána v průmyslových podnicích. Tito lidé by pak ve volbách měli dle logických úvah odevzdávat své hlasy ve velké míře levicově orientovaným stranám, mezi něž samozřejmě patří také KSČM. Podpora KSČM v souvislosti s touto proměnnou je ale o něco vyšší na celorepublikové úrovni.

Poslední proměnnou této části analýzy jsou voliči samostatně výdělečně činní. U této proměnné se největší odchylky v hodnotách objevily stejně jako v předešlém odstavci u ANO a KSČM. U ANO lze na celostátní úrovni pozorovat pouze velmi slabou korelaci, nicméně v rámci MS kraje se objevuje číslo 0,341, značící středně silný vztah. To znamená, že čím více voličů patřících do kategorie OSVČ se dostaví k volebním urnám, tím se podpora tohoto hnutí v MS kraji zvyšuje. OSVČ v MS regionu tak pravděpodobně vidí v tomto novém hnutí o něco větší potenciál než je tomu v rámci celé ČR. Dle očekávání mají voliči náležící do této skupiny silně negativní vliv na volební zisky KSČM, kdy tento jev je zřetelný v obou zkoumaných regionech. Nicméně v MS kraji je hodnota korelačního koeficientu o něco nižší, a tak má tato proměnná o něco menší dopad na negativní podporu KSČM než je tomu na celorepublikové úrovni. Větší účast voličů patřících do této skupiny tak přináší menší podporu KSČM v obou zkoumaných regionech.

Shrnutí

Při analýze hodnot korelačních koeficientů, jež byly změřeny u MS kraje a ČR, a při následné komparaci těchto čísel se ukázalo mnoho rozdílů. Největší odlišnosti v hodnotách mezi těmito dvěma územími zaznamenaly hlavně politické subjekty, jež vznikly v nedávné minulosti. Jedná se tedy o ANO a Úsvit, ale také o TOP 09, která se na politické scéně objevila o pár let dříve. U těchto stran je možné zaznamenat největší odlišnosti u proměnných, jež se týkají zaměstnaneckého sektoru, ale také u proměnných zahrnujících voliče hlásící se k církvím či náboženským společnostem. Z tradičních stran se největší odchylky projeví u KSČM, a to u stejných proměnných jako u výše zmíněných stran, s tou výjimkou, že u nezaměstnaných a u voličů hledajících první zaměstnání se hodnoty ukázaly být v obou regionech na podobných hodnotách. Naopak u ČSSD se ve většině případů hodnoty korelačních vztahů pohybovaly jak v MS kraji, tak v ČR na podobné úrovni, a tak lze konstatovat, že voličstvo této strany se v tomto porovnání chová nejstabilněji. Právě stabilita volebního chování může být příčinou toho, proč strana ve volbách do PS v roce 2013 zvítězila, nicméně jedná se určitě o diskutabilní formulaci, jelikož volební chování voličů ODS se v porovnání mezi MS krajem a ČR ukázalo být také stabilní, avšak úspěch ve volbách to této straně nepřineslo.

U tradičních stran jako jsou ČSSD, ODS a do jisté míry také KSČM se podle této analýzy dá konstatovat, že voličská základna se chová jak v MS kraji, tak v ČR velmi podobně, což může být způsobeno několikaletou tradicí těchto stran na území naší republiky. Naopak u nově vzniklých subjektů, u kterých byly zaznamenány o něco větší odchylky v hodnotách, pravděpodobně neexistuje ještě tak silný vztah mezi voličem a stranou.

3.2. Analýza volebního chování obyvatel okresů Ostrava-město a Bruntál

Tabulka 3.3. Míra volební podpory stran v okrese Ostrava-město na základě korelační analýzy agregovaných dat

okres Ostrava- město	Voliči narozeni v obci obvykléh bydliště	Věřící volíci hlásící se k církvi, nábožens ké společnos ti)	Voliči hlásící se k římskok atolické církvi	Voliči bez základního vzdělání, se základním vzděláním nebo se středoškols kým vzděláním bez maturity	Voliči s maturitním vzděláním, vyšším nebo vysokoškolsk ým vzděláním	Ekonom icky aktivní volíci	Voliči bez zaměstn ání	Voliči hledající první zaměstná ní	Voliči v penzi nepracuj ící)	Voliči pracující se statusu zaměstna nce	Voliči samostat ně výdělečn ě činní
ČSSD Signifikance	-,538** 0,000	-,589** 0,000	-,535** 0,000	,501** 0,000	-,159 ,153	,078 ,487	-,019 ,864	-,147 ,186	,340** ,002	,811** 0,000	-,795** 0,000
TOP 09 Signifikance	,442** 0,000	,477** 0,000	,471** 0,000	-,846** 0,000	,670** 0,000	-,050 ,658	-,298* ,007	-,157 ,158	-,016 ,890	-,457** 0,000	,582** 0,000
ODS Signifikance	,463** 0,000	,675** 0,000	,650** 0,000	-,708** 0,000	,498** 0,000	-,358** ,001	-,268* ,015	-,143 ,199	,164 ,141	-,700** 0,000	,777** 0,000
KDU- ČSL Signifikance	,818** 0,000	,761** 0,000	,779** 0,000	-,543** 0,000	,490** 0,000	-,127 ,256	-,605* 0,000	-,504** 0,000	,172 ,121	-,610** 0,000	,619** 0,000
Úsvit Signifikance	-,365** ,001	-,421** 0,000	-,422** 0,000	,810** 0,000	-,714** 0,000	,302** ,006	-,371* ,001	-,263* ,017	-,303** ,006	,407** 0,000	-,486** 0,000
ANO 2011 Signifikance	,643** 0,000	,482** 0,000	,468** 0,000	-,296** ,007	,166 ,135	,242* ,029	-,224* ,043	-,068 ,541	-,407** 0,000	-,541** 0,000	,538** 0,000
KSČM Signifikance	-,614** 0,000	-,599** 0,000	-,624** 0,000	,658** 0,000	-,586** 0,000	-,086 ,442	-,495* 0,000	,396** 0,000	-,004 ,969	,389** 0,000	-,539** 0,000

Zdroj: Lebeda, Tomáš. „Agregovaná data – volby do PS PČR 2013“, vlastní výpočet pomocí Pearsonova korelačního koeficientu, N = 82, váženo dle volebních výsledků

Tabulka 4.4. Míra volební podpory stran v okrese Bruntál na základě korelační analýzy agregovaných dat

okres Bruntál	Voliči narození v obci obvyklého bydliště	Věřící voliči (hlásící se k církvi, náboženské společnosti)	Voliči hlásící se k římskokatolické církvi	Voliči bez základního vzdělání, se základním vzděláním nebo se středoškolským vzděláním bez maturity	Voliči s maturitním vzděláním, vyšším nebo vysokoškolským vzděláním	Ekonomicky aktivní voliči	Voliči bez zaměstnání	Voliči hledající první zaměstnání	Voliči v penzi (nepracující)	Voliči pracující ve statusu zaměstnanec	Voliči samostatně výdělečně činní
ČSSD	,334	,113	,128	,141	-,057	-,316	-,067	-,065	,401*	-,010	-,014
	Signifikance ,100	,587	,540	,498	,783	,121	,748	,754	,045	,960	,948
TOP 09	,135	-,144	-,212	-,765**	,719**	,472*	-,234	-,131	-,443*	,111	-,141
	Signifikance ,515	,488	,306	0,000	0,000	,016	,256	,529	,025	,593	,498
ODS	,487*	,038	-,067	-,491*	,573**	,041	-,350	-,190	,152	-,078	-,042
	Signifikance ,013	,857	,749	,012	,003	,844	,084	,358	,465	,709	,841
KDU-ČSL	,116	,300	,252	-,082	,097	-,105	-,012	,114	,184	-,216	,177
	Signifikance ,577	,142	,220	,694	,642	,614	,956	,583	,373	,297	,393
Úsvit	-,184	-,166	-,124	,130	-,171	,052	,107	-,084	-,231	,303	-,186
	Signifikance ,375	,424	,551	,531	,409	,803	,607	,687	,262	,138	,369
ANO 2011	,165	-,043	-,061	-,577**	,517**	,193	-,414*	-,129	-,258	,054	-,081
	Signifikance ,425	,838	,771	,002	,008	,350	,038	,536	,209	,796	,698
KSČM	-,480*	,041	,088	,718**	-,741**	-,131	,510**	,304	,070	-,094	,142
	Signifikance ,014	,845	,674	0,000	0,000	,530	,009	,137	,738	,651	,494

Zdroj: Lebeda, Tomáš. „Agregovaná data – volby do PS PČR 2013“, vlastní výpočet pomocí Pearsonova korelačního koeficientu, N = 25, váženo dle volebních výsledků

První analyzovanou proměnou jsou voliči narození v obci trvalého bydliště. Největší odchylku lze vidět u ČSSD, kdy v Ostravě hodnota -0,538 značí silně negativní vztah, ale v případě Bruntálu je to 0,334. Zatímco v Ostravě je podpora ČSSD silně negativně ovlivněna

touto proměnnou, v případě Bruntálu je tomu naopak a účast lidí narozených v obci trvalého bydliště má pozitivní dopad na zisky strany. Další stranou, u níž je znát nemalý rozdíl, je KDU-ČSL. Zatímco v Ostravském regionu je síla měřeného vztahu velmi silná a pozitivně ovlivňuje zisky této strany, na Bruntálsku je tento vztah velmi slabý. Vzhledem k faktu, že právě u této skupiny občanů bývají lidovci velmi úspěšní, je hodnota změřená u okresu Bruntál do jisté míry překvapující. Podobný jev se vyskytuje také u hnutí ANO, jehož podpora v Ostravě je v souvislosti s touto proměnnou velmi silně pozitivně ovlivněna. Naopak u okresu Bruntál nebyl prokázán středně silný vztah, a tak podpora voličů narozených v obci trvalého bydliště je značně menší, než je tomu na Ostravsku.

U proměnné zahrnující voliče hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti byly zaznamenány markantní rozdíly u hodnot všech stran. Není překvapením, že nejméně se hodnoty liší u KDU-ČSL, jejíž zisky stojí na podpoře voličů hlásících se k římskokatolické církvi. Vedle lidovců jsou nejmenší rozdíly v hodnotách patrné u Úsvitu. Korelační koeficient v okrese Ostrava-město se pohybuje ve středně silném kladném pásmu, znamenající pozitivní dopad této proměnné na zisk strany v tomto regionu. U Bruntálska se sice koeficient pohybuje v mírně záporném pásmu, avšak stále se jedná o nejmenší odchylku ze všech zkoumaných stran. Podpora Úsvitu v souvislosti s touto proměnnou tedy není vystavena takové variabilitě, jako je tomu u zbylých stran.

Proměnná týkající se voličů spřízněných s římskokatolickou církví je úzce spojena s tou předchozí, jelikož čeští občané hlásící se k nějaké církvi či náboženské společnosti se většinou hlásí právě k té římskokatolické. Analýza této proměnné tak přinesla hodnoty téměř totožné těm, jež bylo možné sledovat u té předchozí. Při porovnávání hodnot mezi okresy Ostrava-město a Bruntál se tak opět projevila nejmenší variabilita u KDU-ČSL a Úsvitu. U zbylých stran se hodnoty značně liší a volební podpora je tak v souvislosti s touto proměnnou v obou regionech značně rozdílná. Pro zjištění příčin této skutečnosti by bylo nutné provést detailnější výzkum, nicméně jednou z příčin může být rozdílná religiozita obou regionů.

U voličů bez vzdělání, se základním nebo se středním vzděláním bez maturity se mezi Ostravou a Bruntálem hodnoty nejvíce liší u ČSSD, KDU-ČSL a Úsvitu. U ČSSD jsou v případě Ostravy volební zisky v souvislosti s touto proměnnou ovlivněny kladně, a navíc velmi silně. V Bruntále dopad této proměnné na podporu strany o něco klesá, a korelační vztah má pouze slabou sílu. V obou okresech platí, že čím více voličů s touto mírou dosaženého vzdělání se účastní voleb, tím vyšší jsou zisky ČSSD, přestože na Bruntálsku je vliv této proměnné o něco menší než je tomu v okrese Ostrava-město. Při pohledu na tabulky je možno postřehnout podobné hodnoty korelačních koeficientů také u KDU-ČSL, kdy

v Ostravě je zisk strany v souvislosti s touto proměnnou silně ovlivněn. U lidovců by se dalo očekávat, že hodnoty se budou v obou regionech pohybovat spíše v záporných hodnotách, jelikož voliči s touto mírou dosaženého vzdělání nepatří mezi předpokládané příznivce této strany, avšak při pohledu na tabulku je zřejmé, že se tento předpoklad u okresu Ostrava-město nepotvrdil. Na Bruntálsku se hodnota dostává do lehce záporných čísel, a tak je dopad této proměnné na úspěch strany v tomto regionu triviální. Největší odchylky je možné vidět u hnutí Úsvit, jehož zisky na Ostravsku jsou velmi kladně ovlivněny touto proměnnou, ale na území okresu Bruntál se síla měřeného vztahu rapidně snižuje, což tedy logicky znamená snižující se volební zisky Úsvitu v souvislosti s touto proměnnou.

Další analyzovanou proměnnou jsou voliči mající vzdělání s maturitou, vyšší nebo vysokoškolské vzdělání. Také u této proměnné se rozdílnost v hodnotách projevila nejvíce u KDU-ČSL, Úsvitu a nově u hnutí ANO. Největší variabilita byla zaznamenána u Úsvitu, jehož podpora v Ostravě je v souvislosti s touto proměnnou enormně nízká. V okrese Bruntál se hodnota pohybuje v pásmu slabé síly, a tak úspěšnost Úsvitu v tomto regionu je o něco vyšší. Nicméně v obou regionech platí, že lidé s vyšší mírou dosaženého vzdělání tuto stranu nepodporují. Dle předpokladů je dopad této proměnné na úspěch KDU-ČSL v okrese Ostrava-město značný, což neplatí v případě Bruntálu, kde je podpora od voličů s touto mírou dosaženého vzdělání velmi slabá. Přestože charakter obou regionů je dosti odlišný, dalo by se očekávat, že volební zisky lidovců v souvislosti s touto proměnnou se budou pohybovat jak na Ostravsku, tak na Bruntálsku, spíše ve vyšších hodnotách, jelikož právě tato skupina voličů patří mezi příznivce KDU-ČSL. V případě okresů Bruntál se toto očekávání nepotvrdilo, jelikož síla změřené korelace je velmi slabá. Hnutí ANO slaví větší úspěchy na Bruntálsku, kde se hodnota korelačního koeficientu pohybuje v silném pásmu, avšak u Ostravy je síla měřeného vztahu slabá. To znamená, že voliči s touto mírou dosaženého vzdělání jsou vůči hnutí ANO o něco skeptičtější než jejich vrstevníci na Bruntálsku.

U ekonomicky aktivních voličů se největší odchylky projevují u TOP 09 a ODS. U TOP 09 znamená na Ostravsku hodnota -0,050 velmi slabou korelaci. Při porovnání s koeficientem 0,472 změřeným v okrese Bruntál je vidět jasný rozdíl v podpoře této strany v souvislosti s touto proměnnou. Zatímco v Ostravě má volební účast ekonomicky aktivního obyvatelstva zanedbatelný dopad na zisky TOP 09, na Bruntálsku se při vyšší účasti této vrstvy voličů také zvyšuje podpora této straně. Dle tabulek se ale na stejnou podporu v tomto regionu nemůže spolehnout ODS, jelikož hodnota -0,041 ukazuje velmi slabou korelaci. V Ostravě zaznamenána hodnota -0,358 sice značí vysokou hodnotu, ale v záporných číslech, takže na zisky ODS má účast ekonomicky aktivního obyvatelstva negativní dopad. Také u

ČSSD ukazují tabulky jistou odlišnost v hodnotách. V okrese Ostrava-město není prokázán žádný větší vliv této proměnné na zisky sociálních demokratů, avšak na Bruntálsku byl dle Pearsonova korelačního koeficientu změřen středně silný vztah, jenž negativně ovlivňuje podporu strany v tomto okrese.

U nezaměstnaných voličů se největší odchylka objevuje u KDU-ČSL. Na její zisky v Ostravě má tato vrstva voličstva silně negativní vliv, což dokazuje hodnota -0,605. Tato skutečnost není ničím zvláštním, jelikož lidovci určitě nejsou zaměřeni na tuto část voličů, a tak silně negativně korelující vztah až tak nepřekvapí. U okresu Bruntál byla naopak změřena velmi slabá korelace, napovídající, že volební účast nezaměstnaných občanů zde nemá takové dopady na úspěch či neúspěch KDU-ČSL. Nezaměstnaní voliči se tak na Bruntálsku chovají trochu jinak než by se dalo očekávat. U zbylých stran nebyly zjištěny nějaké razantnější rozdíly, a tak lze konstatovat, že volební chování nezaměstnaných voličů se projevuje v obou okresech podobně.

Při pohledu na tabulky je možné vidět, že voliči hledající první zaměstnání se ve volbách chovali podobně jako nezaměstnaní voliči. Největší rozdíly v hodnotách byly opět zaznamenány u KDU-ČSL, jejíž podpora na Ostravsku v souvislosti s touto proměnnou značně trpí. Hodnota -0,504 ukazuje, že se moc neliší od té, jenž byla změřena u nezaměstnaných voličů, a tak se chování této skupiny voličů projevuje na volebních ziscích strany tak, jak by se dalo očekávat. To se nedá říct o Bruntálsku, kde hodnota 0,114 značí dokonce pozitivní vliv na úspěch strany v souvislosti s touto proměnnou. Je třeba zmínit fakt, že voliči hledající první zaměstnání by dle předpokladů měli být většinou mladí lidé, kteří právě dokončili nějaké vzdělání, a tak by jejich volební chování nemuselo nutně připomínat chování nezaměstnaných voličů, kteří své hlasy odevzdávají spíše levicovým stranám.

Proměnná týkající se nepracujících důchodců koreluje s jednotlivými stranami v obou regionech téměř totožně, a tak se dá konstatovat, že hlasování této vrstvy voličů má na volební podporu stran jak na Ostravsku, tak na Bruntálsku podobný dopad. Z analyzovaných proměnných se u nepracujících důchodců projevuje největší stabilita hodnot u obou zkoumaných regionů. Jistá stabilita se u této skupiny voličů určitě dá předvídat, nicméně ta se očekávala i u předchozích proměnných, ale nepotvrdila se. Jedinou výjimkou u této proměnné je TOP 09, u níž hodnota -0,443 značí středně silnou korelaci, znamenající negativní vliv na úspěch strany v okrese Bruntál. V případě Ostravy je hodnota také negativní, nicméně číslo -0,016 koreluje velmi slabě, a odlišnost hodnot je zřetelná. Zisky strany tedy v souvislosti s touto proměnnou trpí v obou okresech, ale na Ostravsku se jedná pouze o triviální dopad.

Při porovnávání korelací mezi oběma regiony je u proměnné týkající se voličů pracujících ve statusu zaměstnance možné vidět enormní rozdíly v hodnotách u všech stran s výjimkou Úsvitu. Lze tedy konstatovat, že dopad této proměnné na podporu jednotlivých stran v obou regionech se významně liší. Nejvíce se hodnoty korelační koeficientů odlišují u ČSSD, kdy v okrese Ostrava-město znamená číslo 0,811 extrémně silný vztah, ale naopak v okrese Bruntál značí hodnota -0,010 extrémně slabou korelaci. Enormní podpora pro ČSSD na Ostravsku má své opodstatnění, jelikož značná část obyvatel tohoto okresu pracuje ve velkých průmyslových podnicích sídlících právě v Ostravě. Lidé zaměstnaní v těchto firmách pak velmi často sympatizují právě s levicově orientovanou ČSSD. Na Bruntálsku se hodnota korelačního koeficientu blíží nule, což může být způsobeno tím, že podobné nadnárodní průmyslové podniky na území tohoto regionu nejsou, a voliči náležící do této skupiny proto sympatizují s jinými stranami. Také u ODS se hodnoty významně odchyľují. Zatímco podpora ČSSD na Ostravsku je touto proměnnou ovlivněna velmi kladně, u ODS ukazuje číslo -0,700 také enormně silný vztah, ale naopak v záporných hodnotách. V okrese Bruntál je sice možné zaznamenat opět zápornou hodnotu, ale s tím rozdílem, že síla vztahu je velmi slabá. Pro tato čísla existuje v podstatě stejné vysvětlení, jaké bylo uvedeno v případě ČSSD. V průmyslově zaměřené Ostravě má ODS pouze mizivou šanci na úspěch, a to i z toho důvodu, že její volební programy nejsou zaměřeny na tuto skupinu voličů.

Poslední proměnnou této analýzy jsou voliči samostatně výdělečně činní. Stejně jako u předchozí proměnné jsou při komparaci hodnot v obou tabulkách vidět enormní odchylky u všech stran včetně Úsvitu. Největší odlišnosti se projeví opět u ČSSD, ODS a navíc také u TOP 09. Hodnota Pearsonova korelačního koeficientu dosahuje v okrese Ostrava-město u ČSSD hodnoty -0,795 a u ODS 0,777, tedy v obou případech extrémně silné vztahy, avšak první záporný a druhý kladný. Tyto výsledné hodnoty určitě nejsou překvapující, jelikož u levicově orientované ČSSD není předpoklad, že by právě od této skupiny voličů mohla očekávat podporu ve volbách. Naopak na zisky ODS má volební chování občanů patřících do podnikatelské sféry dlouhodobě pozitivní vliv. Nicméně ODS ve volbách do PS 2013 zaznamenala vůbec nejhorší volební výsledek v historii strany, a tak je pravděpodobné, že i lidé náležící do této skupiny voličů omezili podporu strany v porovnání s předchozími volbami. V okrese Bruntál má chování této vrstvy voličů neutrální vliv na zisky strany. V podstatě totožné hodnoty a tvrzení platí pro TOP 09 v obou analyzovaných regionech. Zatímco v Ostravě jsou zisky strany v souvislosti s touto proměnnou ovlivněny velmi kladně, na Bruntálsku má tato skupina voličů slabě negativní dopad na podporu TOP 09.

Shrnutí

U komparace hodnot korelačních koeficientů mezi okresy Ostrava-město a Bruntál se enormní odchylky objevily u všech stran. Extrémní rozdíly mezi regiony bylo možno zaznamenat u proměnných: voliči narození v obci obvyklého bydliště, voliči hlásící se k církvi nebo náboženské společnosti, voliči hlásící se k římskokatolické církvi, voliči pracující ve statusu zaměstnance a voliči samostatně výdělečně činní. Vůbec největší variabilita se projevuje u KDU-ČSL, kdy hodnoty korelačních vztahů se nezanedbatelnou měrou lišily ve všech případech s výjimkou ekonomicky aktivních voličů. Překvapením jistě je, že nemalé odchýlení hodnot se projevilo také u voličů hlásících se k církvi či náboženské společnosti a u voličů hlásících se k římskokatolické církvi. Jak na Ostravsku, tak i na Bruntálsku, se sice hodnoty pohybují v kladném pásmu, nicméně v prvně jmenovaném regionu je vliv těchto proměnných na zisky KDU-ČSL mnohem větší. Jak již bylo uvedeno výše, také u zbylých stran byly zaznamenány v některých případech enormní výkyvy hodnot, avšak tyto rozdíly jsou zřetelné u menšího počtu proměnných, než je tomu u KDU-ČSL.

Přestože jsou tyto dva okresy od sebe vzdáleny pouze několik kilometrů, ukázalo se, že volební zisky se v souvislosti s jednotlivými proměnnými v obou regionech značně liší. Při analýze bylo zjištěno, že rozdíly v hodnotách jsou mnohem vyšší než tomu bylo u předešlého výzkumu, jenž se zabýval komparací MS kraje a ČR. Určitě lze konstatovat, že volební chování v obou regionech je ovlivněno například odlišnou ekonomickou situací nebo mírou nezaměstnanosti.

Závěr

Má bakalářská práce „Analýza volebního chování obyvatel v Moravskoslezském kraji ve volbách do PS PČR 2013“ přináší pohled na ty proměnné, u kterých jdou jasně vidět odlišnosti ve volebním chování občanů tohoto kraje v porovnání s občany celé ČR. Vychází přitom primárně z informací, které jsou získány z datového souboru vytvořeném Tomášem Lebedou. Díky tomuto souboru, jež je základním kamenem tohoto výzkumu, pak bylo možno provést korelaci jednotlivých proměnných. Volební výsledky ČSSD, ANO, KSČM, TOP 09, ODS, Úsvit a KDU-ČSL jsou korelovány s proměnnými, které se týkají míry dosaženého vzdělání, socio-ekonomického postavení, religiozity a bydliště voličů.. Jedná se tedy o proměnné, které mají nesporný vliv na volební rozhodování občanů ČR. Výzkum se zabývá volbami do PS PČR, které se konaly od 25. do 26. října 2013.

Pro zjištění hodnot jsem použil Pearsonův korelační koeficient, který slouží k ověření, zda mezi jednotlivými proměnnými existuje korelační vztah. K ověření, ve kterých hodnotách se volební chování občanů MS kraje liší od zbytku ČR, bylo nezbytné vytvořit dvě tabulky. První ukazuje hodnoty korelačních koeficientů pro MS kraj, druhá pro ČR. Díky následné komparaci hodnot jednotlivých korelačních vztahu je možné zjistit rozdíly ve volebním chování mezi těmito volebními oblastmi. Při této analýze zaznamenaly největší výkyvy ANO, Úsvit a TOP 09. V případě těchto stran se hodnoty nejmarkantněji liší u proměnných týkajících se zaměstnaneckého sektoru a religiozity. Jedním z vysvětlení, proč se největší odlišnosti objevily právě u těchto stran, může být, že vznikly v nedávné minulosti, a tak není chování jejich voličů stabilní do takové míry, jako tomu je u stran působících na politické scéně již řadu let. Nicméně důvodem může být také specifická socioekonomická situace panující v MS kraji, která má nemalý podíl na odlišném volebním chování občanů tohoto kraje. V druhé části analýzy jsou porovnávány hodnoty totožných korelací, avšak při konfrontaci okresů Ostrava–město a Bruntál. Při tomto výzkumu se enormní odchylky objevují u hodnot všech stran, kdy ty největší je možno vidět u proměnných, které se týkají religiozity a zaměstnaneckého sektoru. Tyto nezanedbatelné rozdíly jsou bezesporu dány značně odlišným charakterem obou okresů, kdy okres Ostrava–město je mnohými považován za ekonomické centrum kraje, a naopak okres Bruntál je označován za periferní oblast s nesmírně vysokou mírou nezaměstnaných. Nejrazantnější výkyvy zaznamenala KDU-ČSL, kdy hodnoty korelací se lišily u všech analyzovaných proměnných, a to i v případě těch, jež se týkají náboženství. Pro splnění cíle mé práce jsem si stanovil tři výzkumné otázky, kterými

se práce zabývá v poslední kapitole, ve které je analyzováno volební chování občanů MS kraje a ČR.

Jak se od sebe liší volební podpora ČSSD v MS kraji a ČR? Volební podpora ČSSD v souvislosti s analyzovanými proměnnými se v obou regionech liší pouze nepatrně. U žádné korelace nebyla zjištěna hodnota, která by poukazovala na významnou variabilitu v chování voličů při porovnávání těchto dvou regionů. Největší nerovnost je možné vidět u korelace týkající se voličů hlásících se k římskokatolické církvi. Zatímco v MS kraji má tato skupina voličů lehce negativní vliv na zisk strany, v rámci ČR je tento vliv lehce pozitivní. Nicméně obě hodnoty se blíží nule, a tak je jejich vliv na zisky strany v obou regionech velmi malý. Důležitou skutečností je, že se na obou územích potvrdila pozitivní podpora strany od voličů, u kterých se tento jev očekává. Není tedy překvapením, že nejvyšší hodnoty se objevily u skupin voličů patřících mezi nezaměstnané, penzisty nebo voliče s nižší mírou dosaženého vzdělání. Dle očekávání tak strana profituje zejména z přízně voličů, kteří se nacházejí v nelehké socio-ekonomické situaci. Právě stabilita volební podpory na obou územích může být jednou z příčin volebního úspěchu ČSSD v roce 2013. Tato formulace ovšem nemusí být pravdivá, jelikož v případě ODS je možné zaznamenat také určitou stabilitu v hodnotách při komparaci obou regionů, která ale této straně úspěch ve volbách nepřinesla.

Jak se od sebe liší volební podpora ANO v MS kraji a ČR? U tohoto hnutí, které se poprvé ve své historii dostalo do PS byly při komparaci MS kraje a ČR v hodnotách zaznamenány markantní rozdíly. Tyto odlišnosti se neprojeví u všech analyzovaných proměnných, ale pouze u těch, které se týkají religiozity a zaměstnaneckého sektoru. Skutečnost, zda se volič hlásí k nějaké církvi, mělo na území ČR dosti negativní dopad na zisky tohoto hnutí. U MS kraje vliv této proměnné na úspěch strany naopak nebyl prokázán. Nejmarkantnější odchylky je možné sledovat u proměnných týkajících se voličů pracujících ve statusu zaměstnance, a také u voličů samostatně výdělečně činných. Na celorepublikové úrovni ANO v souvislosti s těmito proměnnými nepocítilo žádné větší ztráty ani zisky. Nicméně v MS kraji se chování voličů pracujících ve statusu zaměstnance projevuje na úspěchu strany negativně, v případě voličů samostatně výdělečně činných naopak pozitivně. Příčinou rozdílného chování mezi těmito regiony může být například to, že strana ještě nemá úplně dokonale zpracovanou svou volební kampaň, což může způsobit variabilitu v chování voličů mezi regiony. Tato interpretace je samozřejmě diskutabilní, jelikož možných příčin může být celá řada.

Jak se od sebe liší volební zisky jednotlivých stran v okresech Ostrava-město a Bruntál? Jistým překvapením u analýzy hodnot zjištěných u okresů Ostrava-město a Bruntál bylo, že hodnoty se odlišují u všech stran, a to navíc enormním způsobem. Vůbec největší odchylky bylo možné zaznamenat u proměnných týkajících se religiozity a zaměstnaneckého sektoru. Tato skutečnost může být způsobena celou řadou faktorů, ke kterým dozajista patří také rozdílný charakter obou regionů. Zatímco okres Ostrava-město je považován za ekonomické centrum MS kraje, tak naopak okres Bruntál je považován spíše za periferii s nevelkým ekonomickým potenciálem. Nejviditelnější rozdíly ve volebním chování je možné zaznamenat u KDU-ČSL, u které se hodnoty nezanedbatelnou měrou lišily ve všech případech s výjimkou ekonomicky aktivních voličů. Překvapující také je, že volební podpora od voličů hlásících se k římskokatolické církvi je v okrese Bruntál na mnohem nižší úrovni než na Ostravsku, kde se míra volební podpory pohybuje v očekávaných hodnotách. Jak již bylo zmíněno výše, také u zbylých stran jsou výkyvy ve volebním chování enormní, avšak u menšího počtu proměnných než je tomu v případě KDU-ČSL. Přestože se oba regiony nacházejí v odlišné socio-ekonomické situaci, tak by se určitě tak extrémní rozdíly ve volebním chování občanů těchto okresů nedaly dopředu očekávat.

Vzhledem k velikosti datového souboru Tomáše Lebedy, jenž zahrnuje všechny regiony ČR, bych navrhoval zkoumat, jak se projevuje volební chování občanů okresu Ostrava-město v konfrontaci s občany hlavního města Prahy. Nicméně je možné provést mnoho analýz na podobné bázi, ve kterých se dají porovnávat jednotlivé regiony ČR.

Z použité literatury bych vyzdvihl zejména díla napsána Lukášem Linkem. Kniha „Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010“ mi pomohla se seznámit s volebním chováním občanů ČR v nedávné minulosti. Publikací zabývajících se dopodrobna touto problematikou neexistuje mnoho, což je dáno také tím, že volební chování se v ČR neustále vyvíjí, a tak se každá vědecká činnost stává velice rychle neaktuální. Přínosná pro tuto práci byla také kniha „Kam se ztratili voliči? Vysvětlení volební účasti v České republice v letech 1990 – 2010“, která se kromě problematiky volební účasti zabývá také teorií ekonomického a valenčního hlasování. Mnoho informací bylo také čerpáno z vědeckých článků renomovaných českých politologů, mezi něž patří např. Daniel Kunštát, Pat Lyons, Klára Vlachová nebo Petr Matějů. K pochopení teoretické části pak byla stěžejní díla „The European voter. A Comparative Study of Modern Democracies“ od Jacquese Thomassena a „Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior“ od autorky Pippa Norris. K pochopení problematiky, která je spojená s výzkumem agregovaných dat byly klíčové práce, jenž vytvořil Tomáš Kostelecký ve spolupráci se svými

kolegy. V neposlední řadě je nutné zmínit datový soubor od Tomáše Lebedy, bez něhož by nebylo možné tuto práci napsat.

Literatura a prameny

Bernard, Josef, Tomáš Kostecký, Martin Šimon. 2014. „Existují prostorové kontextové vlivy na volební chování i v relativně nacionalizovaném stranickém systému? Příklad Česka“ *Geografie* 119 (3), 240–258

Bernard, Josef, Tomáš Kostecký. 2014. „Prostorový kontext volebního chování – jak působí lokální a regionální prostředí na rozhodování voličů“ *Sociologický časopis* 50 (1), 3–28

Campbell, Angus. 1960. *The American Voter*. Chicago: The University of Chicago Press

Čermák, Daniel. 2010. „Ekologická inference a ekologické zkreslení“ *Socioweb*, (online). Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=427&lst=115> (23.6. 2015)

Čermák, Daniel, Tomáš Kostecký. 2003. „Výběrová šetření a analýza agregátních dat – diskuze na téma použitelnosti různých přístupů v komparativních analýzách politického chování“ *Sociologický časopis* 39 (4), 529–549

Hruška, Libor, Ivana Foldynová, Jiří Svobodník, Michal Samiec, Radka Matoláková. 2012. *Socioekonomický atlas Moravskoslezského kraje*. Ostrava: Accendo

Jarmara, Tomáš. 2003. „Analýza vývoje politických stran v ČR z hlediska teorie catch-all party“ *Politologica* 1, 17–39

Krejčí, Jindřich. 2011. „Kvalita výběrových šetření a standardy v sociálním výzkumu“ *Sociologický ústav*, (online). Dostupné z: http://lsvv.soc.cas.cz/studijni%20podklady_kvalita.pdf (23. 6. 2015)

Kunštát, Daniel. 2004. „Parametry stranické identity českých voličů“ *Naše společnost* 2 (2)

Kunštát, Daniel. 2007. „Sociální a demografický profil voličského zázemí českých politických stran“ *Naše společnost* 5 (1), 14–23

Kunštát, Daniel. 2014. „Strana, která neumírá: K příčinám stability volební podpory KSČM“ *Naše společnost* 12 (2), 15 – 23

Kunštát, Daniel. 2008. „Voličské tábory a proměny intenzity stranické identifikace“ *Socioweb*, (online). Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=304&lst=111> (23. 6. 2015)

Lebeda, Tomáš. „Agregovaná data – volby do PS PČR 2013“ *Datový soubor*

Lebeda, Tomáš, Lukáš Linek, Pat Lyons, Klára Vlachová. 2007. *Voliči a volby 2006*. Praha: Sociologický ústav

Linek, Lukáš, Pat Lyons. 2013. *Dočasná stabilita? Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990–2010*. Praha: Slon

Linek, Lukáš, Pecháček Štěpán. 2006. „Základní charakteristiky členské základny KDU-ČSL“ *Sociologický ústav*, (online). Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/243_SS_06_06.pdf (23. 6. 2015)

Linek, Lukáš. 2013. *Kam se ztratili voliči? Vysvětlení vývoje volební účasti v České republice v letech 1990–2010*. Brno: CDK

Linek, Lukáš. 2011. „Proč se měnila úroveň účasti ve volbách do Poslanecké sněmovny v letech 1996–2010?“ *Sociologický časopis* 47 (1), 9–32

Linek, Lukáš. 2010. „Zhodnocení valenční teorie volebního chování na základě otevřených otázek ohledně důvodů volební neúčasti“ *Naše společnost* 8 (2), 11–20

Matějů, Petr, Michael, Smith. „Restratifikace české politiky. Vývoj třídně podmíněného volebního chování v České republice v letech 1992–2010“ *Sociologický časopis* 47 (1), 33–59.

Norris, Pippa. 2004. *Electoral Engineering: Voting Rules and Political Behavior*. Cambridge: Cambridge University Press

Nosál, Igor. 2010. „Politická kultura a lokální politika v České republice“ *Cefres*, (online). Dostupné z: http://www.cefres.cz/IMG/pdf/nosal_1999_politicka_kultura_ceska_republika.pdf (23. 6. 2015)

Petracca, Mark. „The Rational Choice Approach to Politics: A Challenge to Democratic Theory“ *The Review of Politics* 53 (2), 289–319

Šíma, Pavel. 2012. *Jak volí Češi? Test pěti modelů hlavních teorií volebního chování na volbách do Poslanecké sněmovny 2010*. Brno: Masarykova univerzita

Thomassen, Jacques. 2005. *The European voter. A Comparative Study of Modern Democracies*. New York: Oxford University Press

Vlachová, Klára. „Stratifikace, zaměstnanecký sektor a volební chování“ *EuropeanElectoralStudies*4 (2), 135–141.

„Ekonomický a sociální význam průmyslu pro Moravskoslezský kraj – ve faktech, datech, skutečnostech“ *Sociální dialog*, (online). Dostupné z: http://www.socialnidialog.cz/images/stories/Analzyzy/Vyznam_prumyslu_pro_MSK_final.pdf (23. 6. 2015)

„Geografické informace“ *Moravskoslezský region*, (online). Dostupné z: http://www.msregion.cz/cz/o-kraji/geograficke_informace.html (7. 4. 2015)

„Charakteristika kraje“ *Asociace krajů ČR*, (online). Dostupné z: <http://www.asociacekrajů.cz/kraje-cr/moravskoslezsky-kraj/charakteristika-kraje-10/> (23. 6. 2015)

„Charakteristika Moravskoslezského kraje“ *Český statistický úřad*, (online). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/25977708/33010014chcz.pdf/dcf575f5-7230-4026-bdc7-d56e78b864b3?version=1.2> (7. 4. 2015)

„Nezaměstnanost v březnu klesla na 7,2 %, počet volných míst přesáhl 76 000“ *Úřad práce ČR*, (online). Dostupné z:

https://portal.mpsv.cz/upcr/media/tz/2015/04/2015_04_09_tz_nezamestnanost_brezen.pdf
(23. 6. 2015)

„Nezaměstnanost, vývoj, rok 2015“ *Kurzy*, (online). Dostupné z:
<http://www.kurzy.cz/makroekonomika/nezamestnanost/> (22. 4. 2015)

„Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji a jeho okresech v 1. až 4. čtvrtletí 2014“ *Český statistický úřad*, (online). Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20567827/33010114q4d01.pdf/4add6046-d99b-4e0a-86c0-13f76c566a54?version=1.0> (22. 4. 2015)

„Program rozvoje Moravskoslezského kraje“ *Agentura pro regionální rozvoj*, (online).
Dostupné z:
http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/msk_prk_2k6_c.pdf
(23. 6. 2015)

„Teorie racionální volby“ *Institut politického marketingu*, (online). Dostupné z:
<http://politickymarketing.com/slovník/teorie-racionalni-volby> (20. 4. 2015)

„Zpracování integrované strategie rozvoje území pro ostravskou aglomeraci“
PricewaterhouseCoopers, (online). Dostupné z: http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/3612_1_1/ (20. 4. 2015)

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
KDU-ČSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MS	Moravskoslezský kraj
ODS	Občanská demokratická strana
OSVČ	Osoby samostatně výdělečně činné
PČR	Parlament České republiky
PS	Poslanecká sněmovna

Abstrakt

Tato práce se zabývá analýzou volebního chování občanů Moravskoslezského kraje ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Fenomén voleb a volebního chování je samozřejmě v české politologii poměrně probádaným tématem, nicméně díky vysokému počtu konaných voleb existuje rozsáhlý prostor pro jejich výzkum. Analýza se zabývá proměnnými, u nichž jsou zřetelně vidět odlišnosti ve volebním chování obyvatel Moravskoslezského kraje v porovnání s občany celé České republiky. Součástí práce je také komparace volebního chování občanů okresů Ostrava-město a Bruntál, a tedy dvou regionů, jenž patří pod Moravskoslezský kraj. Vybrané proměnné, jenž mají potenciál ovlivnit chování voličů jsou zpracovávány pomocí Pearsonova korelačního koeficientu a výsledné hodnoty jsou následně dle tabulek komparovány. Vzhledem k existenci obrovského množství dat, která se týkají volebního chování českých občanů, je možno provést analýzy na podobné bázi i v jiných krajích České republiky.

Klíčová slova: volební chování, Moravskoslezský kraj, Česká republika, poslanecká sněmovna

Abstract

This work analyzes the voting behavior of citizens of Moravian-Silesian region in the elections to the Chamber of Deputies 2013. The phenomenon of elections and voting behavior is obviously slightly explored issue in Czech political science, but due to the high number of elections held there is enough space for their research. The analysis deals with variables with clearly visible differences in voting behavior of Moravia-Silesian population in comparison with citizens across the Czech Republic. The work also includes the comparison of the electoral behavior of citizens in districts Ostrava-city and Bruntál and therefore these two regions, which belongs to the Moravian-Silesian region. Selected variables which have the potential to influence the behavior of voters, are processed using the Pearson correlation coefficients and results are shown in tables and then compared. Given the existence of huge amounts of data relating to the electoral behavior of Czech citizens, it is possible to perform the analysis on a similar basis as in the other regions of the country.

Key words: electoral behavior, Moravian-Silesian region, Czech Republic, the Chamber of Deputies